

АО "ЮЖНО-КАЗАХСТАНСКАЯ-МЕДИЦИНСКАЯ АКАДЕМИЯ"

УДК 614.2: 519.248.

АЖИБАЕВА-КУПЕНОВА ДАНА ТЫНЫШБЕКОВНА

**КОМПЛЕКСНАЯ ОЦЕНКА ИССЛЕДОВАТЕЛЬСКОЙ СРЕДЫ В
ОБЛАСТИ ЗДРАВООХРАНЕНИЯ РЕСПУБЛИКИ КАЗАХСТАН**

АВТОРЕФЕРАТ

диссертации на соискание ученой степени
кандидата медицинских наук,
по специальности 14.02.03 – Общественное здоровье и здравоохранение

Душанбе-2023

Работа выполнена на кафедре «Социальное страхование и общественное здоровье» АО «ЮКМА» РК.

Научный руководитель: **Есиркепов М.М.** – кандидат медицинских наук, профессор

Официальные оппоненты: **Койков В.В.** - доктор медицинских наук, профессор, проректор по научной работе и стратегическому развитию НАО «Медицинский университет Астана»

Джураева Н.С. - кандидат медицинских наук, заведующая кафедрой общественного здравоохранения и медицинской статистики с курсом истории медицины ГОУ «Таджикский государственный медицинский университет им. Абуали ибни Сино»

Оппонирующая организация: Казахский национальный медицинский университет им. С.Д. Асфандиярова

Защита состоится «___» _____ 2023 г. в ___ часов на заседании диссертационного совета 6D.KOA-053 при Государственном образовательном учреждении «Таджикский государственный медицинский университет имени Абуали ибни Сино» (734003, г. Душанбе, ул. Сино 29-31).

С диссертацией можно ознакомиться в библиотеке ГОУ «Таджикский государственный медицинский университет имени Абуали ибни Сино». Тел: (+992) 917529380

Автореферат разослан «___» _____ 2023 г.

**Ученый секретарь
диссертационного совета,
к.м.н., доцент**

Джонибекова Р.Н.

ВВЕДЕНИЕ

Актуальность темы исследования

Научно-технические возможности Казахстана имеет отличительную особенность, и этот потенциал в большей степени образовывался с объединением научного достояния предыдущих генерации ученых и усовершенствования научных открытий в период независимости. Основные стратегические документы как Стратегия «Казахстан 20-50», «План стратегического развития Республики Казахстан до 2025 года», национальный план «100 конкретных шагов по проведению пяти институциональных реформ», для осуществления преобразования нового Казахстана и улучшения качества сознания общественности, а также форсированного и в то же время качественного роста экономики, современные и связанные со значительными научными исследованиями требует [<https://www.akorda.kz/ru/>. 13.04.2020] [1]:

- привлечение исследовательской возможности, реализация научных исследований в мировом масштабе и их обширное применение на практике.

- направление системы научных исследований на оперативную поддержку улучшения технологий.

На уровне государства в Казахстане принимаются систематические меры, направленные на решение проблемы образования экономики на основе знаний. Закон РК «О науке» продолжает действовать и устанавливает модель менеджмента науки, соответствующая передовым международным практикам.

В настоящее время в Казахстане есть научные, технологические и человеческие ресурсы, которые дают потенциал создавать и применять продукты научных мыслей. Совершенствование развития казахстанской научной возможности могут образовать новые знания и новаторских идей, основанных на фундаментальных и прикладных исследованиях.

Вузы, ориентированные на научно-исследовательские траектории, являются привлекающими специалистов высокой квалификации, повышения их квалификации и ядром прогресса, а также модернизации казахстанской науки.

На сегодняшний день вопрос формирования оптимальных ситуации предоставляющих продуктивные научные исследования для достойной жизни ученых Казахстана позиционируется резко. Присущие трудности научной сферы диктуют реформу, в плане финансов и управления для создания хорошей атмосферы научной деятельности стало явным. Для совершенствования науки Казахстана требуется оказывать понимание и желание создать условия государству и руководству научной структуры и это остается главным вопросом.

Термин «исследовательская среда» и ее значение трактуется в работах Койков В. В., Умбетжанова А. Т., Дербисалина Г. А., Бекбергенова Ж.Б. Сформулированные ими в своей работе определения оказали положительное влияние на процесс совершенствования, и дает право применения в научной сфере. Материалы, опубликованные этими учеными, легли в основу дальнейших теоретических исследований. Из полученных результатов исследований, указанных авторами можно сделать вывод, что тема организации эффективной исследовательской деятельности и создания исследовательской среды актуальна в казахстанских и зарубежных контекстах [Koikov V, Akanov A, Abduazhitova A,

Umbetzhanova A, Aubakirova A, Otargaliyeva D., 2019; Журавлева Е. Ю., 2016; Лабзина П. Г., Москвина А. В., 2017; Журавлева Е. Ю., 2010] [2-5]. На сегодняшний день есть основания утверждать о низкой эффективности научно-исследовательских организаций в казахстанской научной сфере. Снижение финансирования, увеличение внутренних расходов, уменьшение числа патентов, публикации и их цитирований и сокращение штата занятого в исследовательском процессе, указывает на наличие определенных несоответствий в исследовательском процессе. Наличие такого дисбаланса приводит к снижению эффективности казахстанского научного сектора в целом [Попова Е. В., 2008] [6]. Все эти нюансы дают возможность составления критериев исследовательской среды и методик оценки исследовательской среды, для изучения эффективности работы исследовательской среды.

Степень изученности научной темы

По исследованиям отечественных и зарубежных исследователей проблема создания эффективной исследовательской среды и улучшение управленческих механизмов, а также решение философских и практических вопросов касательно исследовательской среды необходимо провести дальнейшие исследования, которые определяют проблемные зоны и их исключению [Ходжаян А.Б., Агранович Н.В., 2011; Сейталиев И. А., Саруаров Е. Г., 2014; Рощина Я. М., Юдкевич М. М., 2009; Ажибаева-Купенова Д. Т., Дуйсенова А. М., 2022; Койков В. В., 2020] [7-11].

При написании диссертации использованы работы авторов, касающиеся изучения исследовательской среды [Койков В.В., 2015; Пастухова И. П., Тарасова Н. В., 2012; Койков В.В., Умбетжанова А.Т., Дербисалина Г.А., 2017] [12-14].

Изучались структура, уровни исследовательской среды как представляются в мире и в Казахстане [Herrmann-Lingen C., 2014; Edgar F., Geare A., 2013; Sulo T., 2012] [15-17].

В Казахстане существует только способ оценки эффективности научной деятельности, но не исследовательской среды. В связи с этим нами была разработана методика оценки исследовательской среды для совершенствования научной деятельности и проведен сравнительный анализ исследовательской среды среди медицинских вузов и исследовательских центров Казахстана.

Связь исследования с программами либо научной тематикой

Диссертация выполнена в рамках проекта «Развитие научно-публикационной этики путем создания междисциплинарного рецензируемого журнала (Central Asian Journal of Medical Hypotheses and Ethics)» № государственной регистрации 0118РКД0247.

Общая характеристика работы

Цель исследования: провести комплексную оценку исследовательской среды медицинских вузов и научных центров Республики Казахстан по разработанной методике.

Задачи исследования:

1. Разработать методику оценки исследовательской среды
2. Провести оценку исследовательской среды
3. Провести сравнительную характеристику исследовательской среды в вузах и научных центрах
4. Предложить рекомендации по оценке и совершенствованию исследовательской среды

Объект исследования - Исследовательская среда медицинских вузов и научных центров РК.

Предмет исследования - Проблемные вопросы, препятствующие формированию эффективной научно-исследовательской деятельности

Научная новизна исследования:

1. Впервые предложена методика оценки исследовательской среды в организациях медицинской науки и образования Республики Казахстан, основанные на результатах комплексной оценки НИД и обеспечивающие достижение ключевых показателей конкурентоспособности медицинской науки.
2. Впервые проведен анализ исследовательской среды здравоохранения в РК.
3. Впервые проведена сравнительная характеристика исследовательской среды в вузах и научных центрах и предложены рекомендации по оценке и совершенствованию.

Теоретическая и практическая значимость исследования

Теоретическая и практическая значимость данной исследовательской работы заключается в том, что результаты диссертации могут быть использованы в учебном процессе на уровнях магистратуры и докторантуры.

Несоответствие результатов НИД и развития исследовательской среды позволит судить о неэффективном функционировании исследовательской среды в медицинском вузе или научном центре РК.

Предложенные методы оценки исследовательской среды могут быть использованы и в других немедицинских вузах и научных центрах неклинического профиля.

Полученные данные могут быть использованы для создания межгосударственного среднеазиатского рейтинга высших медицинских учебных заведений.

Положения, выносимые на защиту

С целью развития и унификации понятие «исследовательская среда» рассматривается как родовое для научно-исследовательской деятельности для всех медицинских и немедицинских вузов, а также научных центров клинического или неклинического профиля.

Разработана методика оценки, критерий оценивания, сравнительный анализ исследовательской среды среди медицинских вузов и научных центров клинического профиля РК.

Проведенный сравнительный анализ исследовательской среды позволит оценить уровень готовности вузов и научных центров к проведению научных исследований.

Степень достоверности результатов

Научные положения, выводы, рекомендации вытекают из поставленных перед исследователем целей и задач достаточно аргументированы, логично построены, объективны и обоснованы. Результаты исследования подтверждаются достоверной статистической обработкой данных. Все данные получены из открытых источников баз данных, научных медицинских журналов и не содержат государственных или иных секретов.

Соответствие диссертации паспорту научной специальности

Диссертационная работа Ажибаевой-Купеновой Д.Т. «Комплексная оценка исследовательской среды в области здравоохранения республики Казахстан», является завершенным научно-квалификационным трудом, в котором решены важные научные задачи при разработке методики оценки исследовательской среды, а также сравнительный анализ исследовательской среды медицинских вузов и научных центров республики Казахстан, и соответствует пунктам 1. (Теоретические проблемы охраны здоровья населения и здравоохранения, теории и концепции развития здравоохранения), 7 (Оценка деятельности медицинских работников (медико-социальные и этические аспекты)) по специальности 14.02.03 – Общественное здоровье и здравоохранение.

Личный вклад соискателя ученой степени

Диссертация Д.Т. Ажибаевой-Купеновой является самостоятельным научным трудом. Все основные этапы исследования, определение целей и задач, поиск по базам данных, анализ полученных материалов и выведение выводов были выполнены диссертантом самостоятельно. Кроме этого, диссертант лично разработал методику оценки исследовательской среды медицинских вузов и научных центров республики Казахстан.

Апробация и применение результатов диссертации

Основные положения диссертации доложены на Международных конференциях.

1. Результат публикационной деятельности казахстанских медицинских вузов за последние годы // Международная научно-практическая конференция молодых ученых «Наука и молодежь: новые вызовы и пути решения» (Алматы, 22 апреля 2022 года).

2. Повышение квалификации в области этики и научных публикаций // Международная научно-практическая конференция «Этика и публикационная активность в здравоохранении» (Шымкент, 12-13 октября 2022 года).

3. Этика публикации в открытом доступе // Международная научно-практическая конференция «Этика и публикационная активность в здравоохранении» (Шымкент, 12-13 октября 2022 года).

4. Публикационная этика и научный подход: роль авторов // Международная научно-практическая конференция «Этика и публикационная активность в здравоохранении» (Шымкент, 12-13 октября 2022 года).

5. Сравнительная характеристика исследовательской среды в научных центрах// IX международная научная конференция молодых ученых и студентов «Перспективы развития биологии, медицины и фармации» (Шымкент, 8-9 декабря 2022 года).

6. Публикационная активность ученых средней Азии в области медицины// IX международная научная конференция молодых ученых и студентов «Перспективы развития биологии, медицины и фармации» (Шымкент, 8-9 декабря 2022 года).

7. Evaluation of scientific activity of Kazakhstan scientists in the field of medicine by indicators of publication activity from 2010 to 2021// IX международная научная конференция молодых ученых и студентов «Перспективы развития биологии, медицины и фармации» (Шымкент, 8-9 декабря 2022 года).

8. Публикационная активность: Оценка системы мотивации// Международная научно-практическая конференция молодых ученых «Наука и молодежь: новые вызовы и пути решения» (25 апреля 2023 года).

Публикации результатов диссертации. По теме диссертации опубликовано 11 статей, из них 3 в изданиях, рекомендованных Высшей аттестационной комиссией при Президенте Республики Таджикистан, 8 в сборниках и материалах международной научно-практической конференций в Казахстане.

Структура и объем диссертации

Диссертация состоит из введения, общей характеристики работы, обзора литературы, 2-х глав собственных исследований, обсуждения результатов, выводов, рекомендаций по практическому использованию результатов и списка использованной литературы, приложения, изложенной на 164 страницах компьютерного набора. Иллюстративный материал диссертации представлен 25 таблицами, 9 рисунками. Список использованной литературы включает 186, из них 23 – иностранных источников.

СОДЕРЖАНИЕ РАБОТЫ

Материал и методы исследования

Для осуществления цели и задач исследование было разделено на несколько этапов (дизайн исследования), что представлено на рисунке 1.

Работа была выполнена на базе Акционерного общества «Южно-Казахстанская медицинская академия».

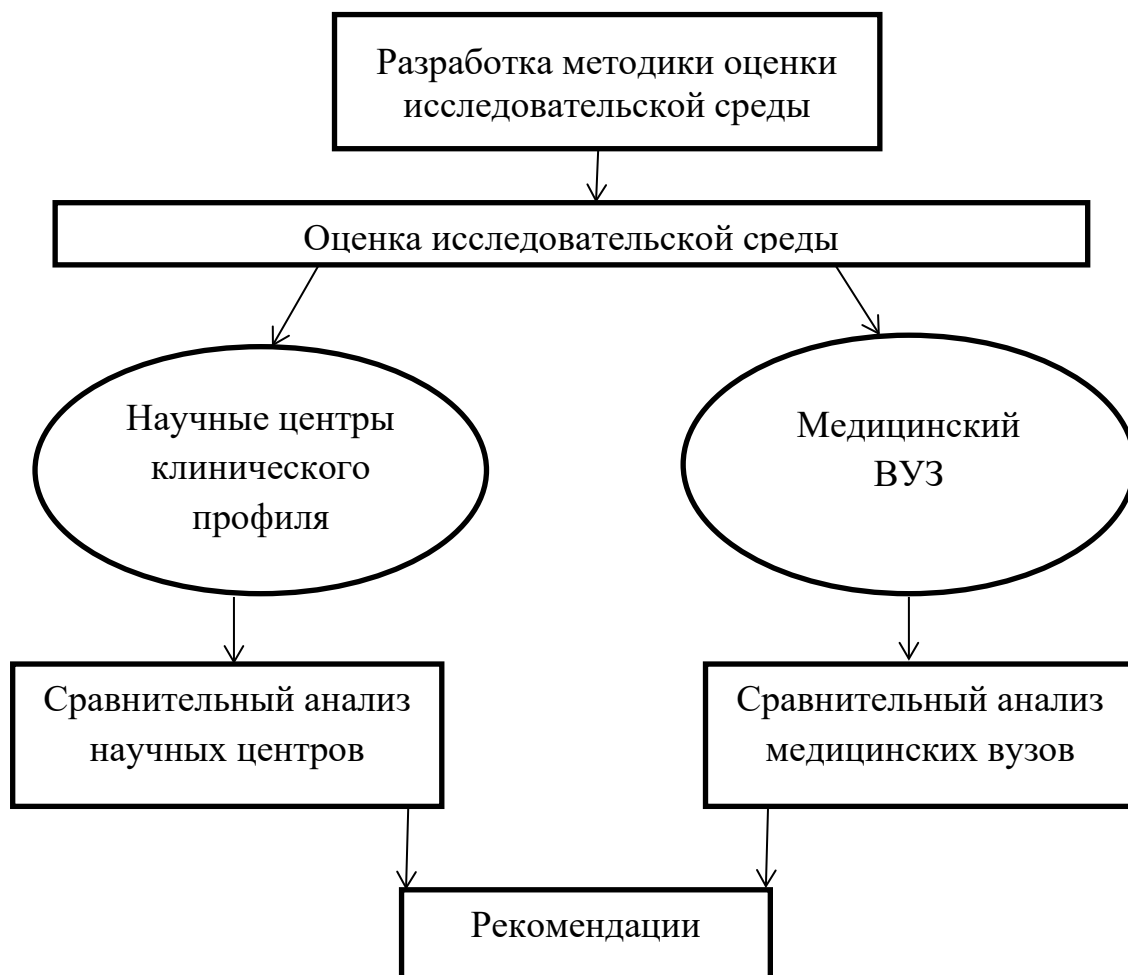

Рисунок - 1. Этапы диссертации

На *первом этапе* исследования был произведен обзор научных публикаций по теме исследования. Работа велась в отечественных, зарубежных базах данных научной информации. Были изучены различные критерии исследовательской среды стран, университетов и научных организаций. Соответственно на данном этапе проведен анализ исследовательской среды в организациях медицинского образования и научных центрах в Казахстане. Разработана методика оценки исследовательской среды во всех медицинских вузах и научных центрах клинического профиля.

На *втором этапе* исследования проводилось оценка исследовательской среды в медицинских вузах и научных центрах клинического профиля, разработана методика оценки исследовательской среды.

На *третьем этапе* проводили сравнительный анализ медицинских вузов и научных центров РК. Полученные данные позволили выявить эффективную исследовательскую среду среди всех медицинских вузов и научных центров РК. Достоинства и недостатки методики оценки исследовательской среды медицинских вузов и научных центров клинического профиля РК помогают разработать методические рекомендации по ее совершенствованию (*третий этап*).

При сравнении непараметрических показателей была использована методика Хи-квадрат Пирсона.

Статистическая обработка результатов проведена с помощью пакета

программ Statistica 6.0 for Windows и с помощью лицензированной программы Biostat.

На четвертом этапе исследования были доложены обсуждение полученных результатов по разработанной нами методике оценки исследовательской среды.

В наше время все страны постсоветского пространства имеют слабую научно-исследовательскую деятельность, низкую публикационную активность, сталкиваются нехваткой сотрудников, имеющих академическую степень, пассивной коммерциализацией нововведений. Все эти трудности возникли в результате вторжений колоссальных изменений в области образования и науки.

Для того чтобы улучшить состояние науки и оценить эффективность исследовательской среды, а также для выявления главных недочетов разработана методика оценки исследовательской среды [18, 19-21].

Для определения мнения докторантов и ответственных исполнителей научных программ и проектов к разрабатываемой методике оценки исследовательской среды медицинских вузов и научных центров Республики Казахстан было проведено анкетирование. Была разработана анкета закрытого типа, состоящая из 20 вопросов, с возможностью комментирования. Анкета была рассмотрена и утверждена локальным этическим комитетом АО ЮКМА. Анкетирование было проведено посредством опроса. Анкетирование проводилось на базе ЮКМА. В анкетировании приняли участие 150 человек. Из них $37,7 \pm 4,9\%$ (48 человек) являются докторантами, $8,4 \pm 2,7\%$ (9 человек) магистранты, $72,7 \pm 5,2\%$ (92 человек) сотрудники медицинских ВУЗов и НИИ (рисунок 1). Анкета предназначалась для докторантов, магистрантов и ответственных исполнителей научных программ и проектов. Когда проводилось анкетирование, было множество критериев, в ходе обработки ответов у респондентов, были выбраны самые важные и набравшие высокие баллы.

В данной модели, как показало, наше исследование все ее составляющие не равнозначны. Все перечисленные критерий играют огромную роль, и друг без друга не могут охарактеризовать соответствующую исследовательскую среду.

Ниже мы предлагаем следующие критерий оценки исследовательской среды (таблица – 1.):

Таблица 1. Методика оценки эффективности исследовательской среды и их весовой коэффициент

Наименование оценки	Критерии оценки	Весовой коэффициент
Научно-исследовательские лаборатории	Обеспечение интеграции науки, образования, производства и бизнеса, развитие на этой основе научно-образовательного процесса, конкурентоспособных научных исследований и инновационной деятельности.	10
Кадровый потенциал исследовательской среды	Численность и структура кадрового состава организации острепененность, цитирование публикации	10
Система мотивации	Материальная и нематериальная мотивация заинтересованности и привлечения ценных кадров	10
Семинары по научной деятельности	Демонстрация научно-исследовательской работы организации, развитие научного потенциала сотрудников, повышение их квалификации; Востребованность семинаров соответствующих вузов по количеству проведения и актуальных обсуждаемых тем	7
Наличие аккредитованной магистратуры и докторантуры	Подготовка кадров высшей квалификации и их количество	8
Диссертационные советы	Количество диссертационных советов, количество защищенных диссертаций, в т.ч. одобренных со стороны уполномоченного органа	11
Гранты вузов и НЦ на научную деятельность	Количество получаемых грантов отечественных фондов и зарубежных фондов и спонсоров, объемы внутривузовского финансирования /софинансирования научных проектов	12
Научные публикации, в т.ч. признание собственных научных журналов университета	Количество публикации по научным направлениям дифференцировано по отечественным и зарубежным журналам	13

Научные конференции	Количество научных конференции и их статус	9
Блок научно-организационной инфраструктуры	Интегральная характеристика оценки деятельности научной среды. Численность внедренных технологии и объем прибыли от коммерциализационных технологии	10
Итого:		100

Как показано в таблице, суммарный балл всех критериев составляет 100. Теперь отметим, что максимальный балл критериев исследовательской среды равняется на 13, а остальные найдутся с помощью пропорции:

Например,

Суммарный балл * 10 / максимальный балл,

где суммарный балл – суммарный балл каждой исследовательской среды, наивысший суммарный балл исследовательской среды, 10 – константа.

Итак, по нашим подсчетам, если каждая исследовательская среда наберет от 50 до 100 баллов, и мы разделили исследовательскую среду на 4 уровня следующим образом.

Соответствующая исследовательская среда – 90-100 %;

Хорошая исследовательская среда – 66-89 %;

Удовлетворительная исследовательская среда – 41-65 %;

Неэффективная исследовательская среда – менее 40 %.

Статистические методы

Статистическая обработка полученных в ходе исследования данных проводилась на персональной ЭВМ, а также с помощью пакета программ STATISTICA6,0. Проведена линейная описательная статистика с расчетом стандартных отклонений критерия Стьюдента. За уровень статистической значимости принимали $p < 0,05$.

РЕЗУЛЬТАТЫ ИССЛЕДОВАНИЯ

По итогам оценки исследовательской среды медицинских вузов РК лидирует КазНМУ набрав 67 балла, а на последнем месте КРМУ с баллом 38. X^2 вычисленное = 64,58, когда X^2 критерий 64,335 = P value = 0.3197. Зависимость оценок исследовательской среды и медицинских ВУЗов - статистически значима. Уровень значимости данной взаимосвязи соответствует $p > 0,05$.

Итоги оценки исследовательской среды медицинских вузов РК представлены в таблице 2.

По итогам оценки критерия «НИЛ» лидируют медицинские вузы, такие как КазНМУ и МУК, набрав по 6,5 баллов. Судя по итогам, можно сделать выводы о том, что КазНМУ и МУК располагает оснащенностью исследовательских центров для осуществления исследований в области науки магистрантами и докторантами.

Таблица 2. Результаты оценки исследовательской среды медицинских вузов РК

Наи-е вузов Наи-е Оценки	ЮКМА	МУС	МУК	КазНМУ	ЗКМУ	КРМУ	МУА
НИЛ	4	6	6,5	6,5	6	6	4
Кадровый потенциал исследовательской среды	6	9	9	9	7	6	7
Система мотивации	7	9	9	9	9	7	8
Семинары	3	3	3	3	3	3	3
Наличие аккредитованной магистратуры и докторантуры	3	2,5	3	3	3	2	2,5
Диссертационные советы	0	5	5	5	5	0	5
Гранты вузов	2,5	3,5	5	5	3,5	0,5	2
Научные публикации, в т.ч. признание собственных научных журналов университета	8	5	8	12,5	5	5	3
Конференции	4,5	5,5	5	4,5	2,5	2,5	4
Блок научно-организационной инфраструктуры	5,5	8	9,5	9,5	5	6	8
Итого:	43,5	56,5	63	67	49	38	46

Самый низкий бал набрали ЮКМА и МУА по 4,0 балла. Вуз имеет исследовательские лаборатории, но у них не внедрен международный стандарт системы менеджмента качества (ISO), наличие необходимого оборудования частично, технические сроки соответствуют по международным стандартам качества. Эти недостатки влияют на результативность системы и качества и не дают возможности получить высокие баллы, когда выделенный максимальный балл 10.

По критерию «Кадровый потенциал исследовательской среды» первые позиции занимают старые медицинские вузы; КазНМУ, МУК и МУС. Они набрали по 9 баллов, так как для них характерна высокая остепененность вуза. Каждый молодой преподаватель или ассистент активно занимается научной работой, и стремятся получить звание или же профессора.

Самый низкий балл набрал вуз КРМУ и ЮКМА. У этих вузов по этому критерию 7 баллов. Это значит, что данные вузы имеют остепененность на 40 или чуть выше сорока процентов.

По критерию «Система мотивации» лидируют вузы КазНМУ, МУК, МУС, ЗКМУ, набрав по 9 баллов, максимальный балл 10.

По критерию «Семинары» все вузы набрали одинаково по 3 балла, максимальный балл 7.

Критерии «Наличие аккредитованной магистратуры и докторантуры» оценивает количество ОП по специальностям, максимальный балл 8. Как видно из таблицы высокий балл набрал МУС – 4,5 балла. Самый низкий балл по данному критерию составляет 2 и набирает такой балл КРМУ. Это указывает на то, что в вузе мало собственных образовательных программ для магистратуры и докторантуры.

По критерию «Наличие диссертационных советов медицинских вузов» максимальный балл составляет 11, лидирующих вузов нет, диссертационных советов представлены частично. Все вузы, кроме КРМУ и ЮКМА набрали по 5 баллов. У КРМУ и ЮКМА 0 баллов, так как у них отсутствуют диссертационные советы.

По итогам оценки критерия «Гранты вузов» максимальный балл составляет 12 баллов. Лидируют медицинские вузы МУК и КазНМУ, набрав по 3,5 баллов. Эти вузы выполняют научные исследования в рамках программно-целевого, грантового финансирования, а также хоздоговорные исследования по заказу отечественных и зарубежных организаций. Самый минимальный балл по этому критерию набирает КРМУ, всего 0,5 балл. Такое количество баллов указывает на неэффективный менеджмент научных исследований в структурных подразделениях вуза, низкую научно-инновационную активность сотрудников, студентов и резидентов.

По критерию «Научные публикации, в том числе признание собственных научных журналов университета» максимальный балл 13. В этой области наблюдается рост публикационной активности. Ссылаясь на данные национального доклада за 2021 года показатель цитируемости, характеризующий востребованность результатов исследований в области медицины, достаточно высок. Во всех исследуемых временных периодах он превышает среднемировой уровень. Следует отметить, что во всех трехгодичных временных периодах нормализованная средняя цитируемость превышает среднемировой показатель цитируемости в 1,4-2,3 раза.

При сравнении медицинских вузов по критерию «Научные публикации, в том числе признание собственных научных журналов университета», лидирующую позицию занимает КазНМУ имени С. Асфендиярова (10 балл), так как вуз имеет научный журнал «Вестник КазНМУ» входящий в список РИНЦ.

КазНМУ стал обладателем независимой награды «Лидер науки - Web of Science Awards» в номинации «Лидер по количеству публикаций в журналах» Q1 и Q2 квартилей базовых коллекции «Web of Science - 2018, 2019, 2020» среди медицинских университетов Республики Казахстан. Остальные медицинские вузы набрали следующие баллы: ЮКМА – 6, МУК – 8, ЗКМУ – 3, КРМУ – 3, МУА – 3, МУС – 5.

По критерию «Организация и участие в конференциях» максимальный балл 9. Лидирует медицинский вуз МУС набрав 5,5 баллов. В рамках реализации Государственной Программы развития здравоохранения Республики Казахстан в НАО «Медицинский университет Семей» проводятся Республиканские научно-практические конференций с международным участием и Международные научно-практические конференции с участием зарубежных гостей из Турции, России, Татарстана, Индии, Польши, Японии, США, Германии.

Минимальный балл набрал ЗКМУ – 2,5, КРМУ – 3, МУА – 3,5, КазНМУ – 4,5, МУК – 5, ЮКМА - 4, в этих вузах международные конференции проводятся не регулярно.

По блоку «Научно-организационная структура» максимальный балл 10. Лидируют МУК и КазНМУ набрав по 9,5 баллов, так как по количеству полученных патентов на изобретения, свидетельств о государственной регистрации, доходам организации, по наличию СНО и СМУ, проектного отдела, биоэтического комитета эти вузы укомплектованы.

X^2 вычисленное.=64,58, когда X^2 критерий 64,335. = P value = 0.3197. Зависимость оценок исследовательской среды и медицинских ВУЗов - статистически значима. Уровень значимости данной взаимосвязи соответствует $p > 0.05$

Для Казахстана задача вхождения на мировую образовательную и научную арену остается приоритетной и существенной, при этом качество отечественных научных трудов должно иметь высокий уровень. Итоги оценки исследовательской среды медицинских вузов представлены в таблице 3.

Таблица 3. Ранжирование вузов согласно оценке исследовательской среды

Наименование вузов	Баллы	Весовой коэффициент	Место
Казахский Национальный медицинский университет имени С.Д. Асфендиярова (КазНМУ)	67	10	1
Медицинский университет Караганды (МУК)	63	10	2
Медицинский университет Семей (МУС)	56,5	9	3
Западно-Казахстанский медицинский университет (ЗКМУ)	49	8	4
Медицинский университет Астана (МУА)	46	7	5
Южно-Казахстанская медицинская академия (ЮКМА)	43,5	7	6
Казахстанско-Российский медицинский университет (КРМУ)	38	6	7

Следующим шагом стало оценка исследовательской среды научных центров согласно данным отчетов НИД, собираемых РЦРЗ, для формирования ежегодного рейтинга, а также ежегодный национальный научный доклад и открытые сайты каждого научного центра.

Научный и инновационный потенциал системы здравоохранения РК представлен 17 организациями, осуществляющими прикладные научные исследования в сфере медицины.

По нашей методике оценки исследовательской среды анализируется по 10 критериям, но в данном случае рассматривается по 8 критериям, критерии «Наличие аккредитованной магистратуры и докторантуры» и «Диссертационные советы» у них отсутствуют, так как научные центры не занимаются подготовкой магистров и докторов PhD.

Таблица 4. Ранжирование научных центров согласно оценке исследовательской среды

Наименование НЦ	Баллы	Весовой коэффициент	Место
НИИОиР	57,5	10	1
УМС	51	8,9	2
НПЦТ	46	8	3
НИИТО	40,5	7,04	4
НИИКиВБ	39,5	6,7	5
НИИГБ	38,5	6,7	6
НЦПиДХ	36	6,2	7
НИИРМиЭ	35	6,08	8
КНЦДИЗ	35	6,08	8
ННКХЦ	34	5,9	9
ННЦХ	34	5,9	9
НЦНХ	33,5	5,8	10
НЦАГиП	33,5	5,8	10
ННЦФП	32,5	5,6	11
ННМЦ	29,5	5,1	12
НЦУ	28,5	4,9	13
РНЦЦПЗ	25,5	4,4	14

Как показано в таблице 4., по итогам оценки критерия «НИЛ» лидируют научные центры, такие как НИИРМиЭ, НИИОиР, НПЦТ, ННЦФПТ, НИИГБ и УМС, набрав по 6 баллов, максимальный балл 8. Это говорит о том, что данные научные центры имеют достаточно хорошо оснащенные научно-исследовательские центры и лаборатории для поддержки реализации научно-исследовательских работ и т.д.

Самый низкий балл по этому критерию 2, такой балл набрали НЦНХ, КНЦДИЗ, ННЦХ, РНЦЦПЗ, НЦАГиП, НИИКиВБ, НЦПиДХ и НЦУ.

По критерию «Кадровый потенциал исследовательской среды» первые позиции занимают научные центры; УМС (10), НИИОиР и НЦАГиП. Они набрали по 9 баллов, так как для них характерна высокая острепененность.

Самый низкий балл набрали НИИРМиЭ, ННМЦ, ННКХЦ, НПЦТ,

ННЦФП, КНЦДИЗ, ННЦХ и РНПЦПЗ. У них по этому критерию 5 баллов. Это значит, что данные научные центры имеют низкую остепененность.

По критерию «Система мотивации» лидирует УМС, набрав 10 баллов, максимальный балл 10.

По критерию «Семинары» лидирует, набрав УМС 7 баллов, максимальный балл 8.

По итогам оценки критерия «Гранты вузов» максимальный балл составляет 10 баллов. Лидирует НИИОиР, набрав по 7 баллов. Данный научный центр выполняет научные исследования в рамках программно-целевого, грантового финансирования, а также хоздоговорные исследования по заказу отечественных и зарубежных организаций. Самый минимальный балл по этому критерию набирают ННМЦ, ННКХЦ, ННЦФП, КНЦДИЗ, ННЦХ, РНПЦПЗ, НЦАГИП, НИИГБ, НИИКиВБ, НЦПиДХ и НЦУ, всего 1 балл. Такое количество баллов указывает на неэффективный менеджмент научных исследований в структурных подразделениях центра, низкую научно-инновационную активность сотрудников и резидентов.

По критерию «Научные публикации, в том числе признание собственных научных журналов университета» максимальный балл 10. В этой области наблюдается рост публикационной активности. Ссылаясь на данные национального доклада за 2021 года показатель цитируемости, характеризующий востребованность результатов исследований в области медицины, достаточно высок. Во всех исследуемых временных периодах он превышает среднемировой уровень. Следует отметить, что во всех трехгодичных временных периодах нормализованная средняя цитируемость превышает среднемировой показатель цитируемости в 1,4-2,3 раза.

При сравнении научных центров по критерию «Научные публикации, в том числе признание собственных научных журналов университета», лидирующую позицию занимает ННКХЦ, НИИОиР, НЦПТ, КНЦДИЗ, ННЦХ, НИИТО и НИИКиВБ (5 балл), так как у них сравнительно высокий балл.

По критерию «Организация и участие в конференциях» максимальный балл 9. Лидируют НИИОиР и НИИГБ набрав по 4 балла. По этому критерию научные центры ННМЦ, ННКХЦ, ННЦФП, КНЦДИЗ, ННЦХ и РНПЦПЗ 0 баллов, в этих центрах на международные конференции в достаточном уровне внимания не уделяются или же проводятся, но не регулярно.

По блоку «Научно-организационная структура» максимальный балл 10. Лидирует НИИОиР набрав 6,5 баллов, так как по количеству полученных патентов на изобретения, свидетельств о государственной регистрации, доходам организации, по наличию СМУ, проектного отдела, биоэтического комитета данный научный центр по сравнению достаточно укомплектован среди научных центров.

Самый низкий 1 балл по этому критерию занимает научный центр НИИРМиЭ.

В таблице 3.3.5. ожидаемые результаты оценки исследовательской среды научных центров.

$$X^2_{\text{выч.}} = 78,76, \text{ когда } X^2_{\text{крит.}} = 155,4, P \text{ value} = 0.99. P \text{ value}_{(\text{крит.})} = 0.0499 \approx 0,05$$

Зависимость оценок исследовательской среды научных центров - статистически не значима. Уровень значимости данной взаимосвязи соответствует $p < 0.05$.

По итогам оценки, КазНИИОиР набрал в сумме 57,5 балла. КазНИИОиР лидирует по конференции, грантам выигранным на научную деятельность, блоку научно-организационной инфраструктуры. По итогам оценки второе место занимает УМС, набрав 51 балла. Научный центр УМС лидирует по системе мотивации, кадровому потенциалу научных центров. НПЦТ набрал по итогам оценки исследовательской среды 46 балл, следом НИИТО набрав 40,5. Далее расположились следующие научные центры, набрав следующие баллы по итогам оценки исследовательской среды: НИИКиВБ – 39,5, НИИГБ – 38,5, НЦПиДХ – 36, НИИРМиЭ и КНЦДИЗ – 35, ННЦХ и ННКХЦ – 34, НЦНХ и НЦАГИП – 33,5, ННЦФП – 32,5, ННМЦ – 29,5, НЦУ – 28,5, РНПЦПЗ – 25,5.

Выводы

1. Разработана методика оценки исследовательской среды медицинских вузов и научных центров, в которой учитываются основные критерии исследовательской среды. Изучение основных критерии доказывает существование трудностей и проблем в научно-исследовательском процессе, которые тормозят становление эффективной научной среды, казахстанской науки в международном научном обществе [1-А; 2-А; 3-А].
2. Согласно разработанной методике проведена оценка исследовательской среды во всех медицинских вузах и научных центрах РК [5-А; 6-А; 7-А].
3. Проведенный сравнительный анализ исследовательской среды во всех медицинских вузах и научных центрах показал, что среди вузов лидером по нашей методике является КазНМУ имени С.Д. Асфендиярова и научный центр клинического профиля КазНИИОиР [1-А; 8-А; 9-А; 3-А].
4. Были предложены рекомендации по практическому применению методики оценки исследовательской среды, результаты которых могут быть использованы для дальнейшего анализа предложенных процессов, которые помогают улучшать работу НИД [4-А; 10-А; 11-А].

Рекомендации по оценке и совершенствованию исследовательской среды

1. Данная оценка проводится для определения специфики и открытости общей исследовательской среды, поэтому данная методика составлена для формирования соответствующей научной среды, которая эффективно работает.
2. Для совершенствования исследовательской среды нужно обеспечить условия для эффективной мотивации и стимулирования сотрудников к научно-исследовательской деятельности, которые лежат в основе глобальных рейтингов университетов и научных организаций, путем системных мер по непрерывному профессиональному развитию ППС и научных сотрудников, вовлечения в отечественные и международные исследовательские проекты, реализация совместных проектов со стратегическими партнерами, а также развивать наставничество.

3. Для улучшения положения казахстанских медицинских вузов и научных центров в действующих международных рейтингах необходимо полностью пересмотреть организацию и управление. В то же время требуется уделить внимание развитию отечественных научных центров и поддержке молодых ученых: существует нехватка молодых профессионалов в области здравоохранения и медицины.
4. Данную методику оценки исследовательской среды можно использовать вузам немедицинского профиля.

Публикации по теме диссертации

Статьи в рецензируемых журналах ВАК при Президенте РТ

- [1-А]. Д.Т. Ажибаева-Купенова. Сравнительный анализ научной деятельности медицинских вузов Казахстана [Текст] / Ажибаева-Купенова Д.Т., Дуйсенова А.М. // Вестник Авиценны. – 2022. – №1 – С. 29-38
- [2-А]. Д.Т. Ажибаева-Купенова. Исследовательская среда для развития научной деятельности [Текст] / Ажибаева-Купенова Д.Т. // Авчи-зуал №3(48) 2022. - С. 145.
- [3-А]. Д.Т. Ажибаева-Купенова. История становления исследовательской среды в АО «ЮКМА» / Ажибаева-Купенова Д.Т. // Авчи-зуал №3(48) 2022. - С. 157.

Статьи и тезисы в сборниках конференции:

- [4-А]. Д.Т. Ажибаева-Купенова. Результат публикационной деятельности казахстанских медицинских вузов за последние годы [Текст] / Ажибаева-Купенова Д.Т. // Международная научно-практическая конференция молодых ученых «Наука и молодежь: новые вызовы и пути решения» (Алматы, 22 апреля 2022 года), - С. 12-14.
- [5-А]. Д.Т. Ажибаева-Купенова. Повышение квалификации в области этики и научных публикаций [Текст] / Ажибаева-Купенова Д.Т., Садуллаев Б. // Международная научно-практическая конференция «Этика и публикационная активность в здравоохранении» (Шымкент, 12-13 октября 2022 года), - С. 8-10.
- [6-А]. Д.Т. Ажибаева-Купенова. Этика публикации в открытом доступе [Текст] / Ажибаева-Купенова Д.Т., Мирахмедов Ш. // Международная научно-практическая конференция «Этика и публикационная активность в здравоохранении» (Шымкент, 12-13 октября 2022 года), - С. 10.
- [7-А]. Д.Т. Ажибаева-Купенова. Публикационная этика и научный подход: роль авторов [Текст] / Ажибаева-Купенова Д.Т., Тұрғынбеков Ж. // Международная научно-практическая конференция «Этика и публикационная активность в здравоохранении» (Шымкент, 12-13 октября 2022 года), - С. 11-12.
- [8-А]. Д.Т. Ажибаева-Купенова. Сравнительная характеристика исследовательской среды в научных центрах [Текст] / Ажибаева-Купенова Д.Т. // IX международная научная конференция молодых ученых и студентов «Перспективы развития биологии, медицины и фармации» (Шымкент, 8-9 декабря 2022 года), - С. 11-14.
- [9-А]. Д.Т. Ажибаева-Купенова. Публикационная активность ученых средней Азии в области медицины [Текст] / Ажибаева-Купенова Д.Т., Дуйсенова А.М.,

Мамедова А.Б. // IX международная научная конференция молодых ученых и студентов «Перспективы развития биологии, медицины и фармации» (Шымкент, 8-9 декабря 2022 года), - С. 24.

[10-А]. D.T. Azhibayeva-Kupenova. Evaluation of scientific activity of Kazakhstan scientists in the field of medicine by indicators of publication activity from 2010 to 2021 [Text] / Azhibayeva-Kupenova D.T., Duisenova A.M., Mamedova A.B. // IX международная научная конференция молодых ученых и студентов «Перспективы развития биологии, медицины и фармации» (Шымкент, 8-9 декабря 2022 года), - С. 25.

[11-А]. Д.Т. Ажибаева-Купенова. Публикационная активность: Оценка системы мотивации [Текст] / Ажибаева-Купенова Д.Т., Дуйсенова А.М. // Международная научно-практическая конференция молодых ученых «Наука и молодежь: новые вызовы и пути решения» (25 апреля 2023 года), - С. 30.

Список сокращений, условные обозначения

БД	База данных
ВОЗ	Всемирная организация здравоохранения
ВУЗ	Высшее учебное заведение
ЗКМУ	Западно-Казахстанский медицинский университет им. М. Оспанова
МЗ РК	Министерство здравоохранения Республики Казахстан
МОН РК	Министерство образования и науки Республики Казахстан
МУА	Медицинский университет Астана
МУК	Медицинский университет Караганды
МУС	Медицинский университет Семей
НЦ	научный центр
НИИ	научно-исследовательский институт
НИИРМиЭ	Научно-исследовательский институт радиационной медицины и экологии;
ННМЦ	Национальный научный медицинский центр;
ННКХЦ	Национальный научный кардиохирургический центр;
НЦНХ	Национальный центр нейрохирургии;
НИИОиР	Казахский научно-исследовательский институт онкологии и радиологии;
НПЦТ	Научно-производственный центр трансфузиологии;
ННЦФП	Национальный научный центр фтизиопульмонологии;
КНЦДИЗ	Казахский научный центр дерматологии и инфекционных заболеваний;
КазНМУ	Казахский национальный медицинский университет им. С.Д. Асфендиярова
ННЦХ	Национальный научный центр хирургии имени А.Н. Сызганова;
НИИТО	Научно-исследовательский институт травматологии и

РНПЦПЗ	ортопедии; Республиканский научно-практический центр психического здоровья;
НЦАГиП	Научный центр акушерства, гинекологии и перинатологии;
НИИГБ	Научно-исследовательский институт глазных болезней;
НИИКиВБ	Научно-исследовательский институт кардиологии и внутренних болезней;
НЦПиДХ	Научный центр педиатрии и детской хирургии;
НЦУ	Научный центр урологии имени Б.У. Дзарбусынова;
НИР	научно-исследовательская работа
РИНЦ	Российский индекс научного цитирования
РК	Республика Казахстан
РЦРЗ	Республиканский центр развития здравоохранения
США	Соединенные Штаты Америки
ЮКМА	Южно-Казахстанская медицинская академия
УМС	University medical center

АКАДЕМИЯИ ТИББИИ ҚАЗОҚИСТОНИ ҶАНУБӢ

УДК 614.2: 519.248.

АЖИБАЕВА-КУПЕНОВА ДАНА ТЫНЫШБЕКОВНА

**АРЗӢБИИ КОМПЛЕКСИИ МУҶИТИ ТАДҚИҚОТӢ ДАР СОҶАИ
ТАНДУРУСТИИ ҶУМҲУРИИ ҚАЗОҚИСТОН**

АВТОРЕФЕРАТИ

Диссертатсия барои дарёфти дараҷаи илмии
номзади илмҳои тиб,
аз рӯи ихтисоси 14.02.03 – Сиҳатии ҷомеа ва тандурустӣ

Душанбе - 2023

Тадқиқот дар кафедраи “Суғуртаи иҷтимоӣ ва тандурустии ҷамъиятии Академияи тиббии Қазоқистони ҷанубӣ иҷро карда шудааст.

Роҳбари илмӣ: **Есиркепов М.М.** – номзоди илмҳои тиб, профессор

Муқарризони расмӣ: **Койков В.В.** – доктори илмҳои тиб, профессор, муовини ректор оид ба илм ва рушди стратегияи Донишгоҳи тиббии Остона

Джураева Н.С. – номзоди илмҳои тиб, мудири кафедраи тандурустии ҷамъиятӣ ва статистикаи тиббӣ бо курси таърихи тиббии Донишгоҳи давлатии тиббии Тоҷикистон ба номи Абӯалӣ ибни Сино

Муассисаи пешбар: Донишгоҳи миллии тиббии Қазоқистон ба номи С.Д. Асфандиёрова

Ҳимояи диссертатсия «___» _____ с. 2023 соати _____ дар ҷаласаи Шӯрои диссертатсионии 6D.KOA-053 -и МТД “ДДТТ ба номи Абӯалӣ ибни Сино” бо нишони 734003, Ҷумҳурии Тоҷикистон, ш. Душанбе, кӯчаи Сино, 29-31, баргузор мегардад.

Бо диссертатсия дар китобхонаи илмии МТД «Донишгоҳи давлатии тиббии Тоҷикистон ба номи Абӯалӣ ибни Сино» шинос шудан мумкин аст. Тел: (+992) 917529380

Автореферат «___» _____ с. 2023 ирсол гардид

Котиби илмии Шӯрои диссертатсионӣ,
номзоди илмҳои тиб, дотсент

Ҷонибекова Р.Н.

МУҚАДДИМА

Мубрамияти мавзӯи тадқиқот. Имкониятҳои илмию техникийи Қазоқистон хусусиятҳои хоси худро дошта, ин иқтидор то андозае тавассути омешиши мероси илмий наслҳои гузаштаи олимон ва такмили дастовардҳои нави илмӣ дар даврони истиқлолият ташаккул меёбад. Ҳуҷҷатҳои асосии стратегӣ аз қабали Стратегияи «Қазоқистон 20-50», «Нақшаи стратегияи рушди Ҷумҳурии Қазоқистон то соли 2025», нақшаи миллии «100 қадами мушаххас оид ба гузаронидани панҷ ислоҳоти институтсионалӣ», барои амалӣ намудани таҳаввулоу навсозиҳо дар Қазоқистони нав ва баланд бардоштани сифати тафаккури ҷамъиятӣ, инчунин афзоиши босуръат ва дар айни замон сифатноку бо тадқиқотҳои калони илмӣ алоқаманди иқтисодиёт инҳоро талаб менамоянд [<https://www.akorda.kz/ru/>. 04/13/2020] [1]:

- ҷалби имкониятҳои тадқиқотӣ, татбиқи тадқиқотҳои илмӣ дар миқёси ҷаҳонӣ ва истифодаи васеи онҳо дар амалияи корӣ.

- самти системаҳои тадқиқотҳои илмӣ ба дастгирии таъҷилии такмили технологияҳо.

Дар Қазоқистон дар сатҳи давлатӣ тадбирҳои мурағабмеандешанд, ки ба ҳалли мушкилоти ташаккули иқтисодиёт дар асоси донишҳои муосир нигаронида шудаанд. Қонуни Ҷумҳурии Қазоқистон «Дар бораи илм» то ҳол мавриди амал қарор дошта, модели идоракунии илмро муқаррар менамояд, ки ба таҷрибаи пешқадами байналмилалӣ мувофиқ мебошад.

Имрӯз Қазоқистон дорои захираҳои илмӣ, технологӣ ва кадрӣ мебошад, ки барои эҷод намудан ва татбиқи маҳсулоти афкори илмӣ имкониятҳои васеъ фароҳам меоранд. Такмили рушди иқтидори илмӣ Қазоқистон дар таҷрибаи тадқиқотҳои бунёдӣ ва амалӣ метавонад донишҳои нав ва ғояҳои инноватсиониро тавлид намояд.

Донишгоҳҳои, ки фаъолиятшон ба доираи корҳои илмӣ-тадқиқотӣ нигаронида шудааст, бешубҳа ҳарчи бештар диққати мутахассисони баландихтисосро ба ҳалли мушкилоти мавҷуда ҷалб намуда, барои такмили тахассусии онҳо ва инчунин рушди азнавсозии илми Қазоқистон тамоми шароитҳоро доро мебошанд.

Айни замон масъалаи ташаккули вазъиятҳои беҳтарине, ки барои зиндагии шоистаи олимони Қазоқистон тадқиқотҳои пурсамари илмиро пешниҳод менамоянд, ба таври ҷиддӣ гузошта шудааст. Мушкилоти хоси соҳаи илм ислоҳотро тақозо мекунад, ки аз ҷиҳати молиявӣ ва мудирӣ барои фароҳам овардани фазои хуби фаъолияти илмӣ зарурати замон гаштааст. Барои такмили илми Қазоқистон дарк намудан ва фароҳам овардани шароит барои давлат ва роҳбарияти сохторҳои илмӣ тақозои айём гаштааст, ки ин ин масъалаи хеле муҳим маҳсуб меёбад.

Истилоҳи «муҳити тадқиқотӣ» ва моҳияти он дар асарҳои Коиков В.В., Умбетжанова А.Т., Дербисалина Г.А., Бекбергенов Ж.Б. шарҳу тафсири васеи худро ёфтааст. Мафҳумҳои, ки онҳо дар тадқиқотҳои худ баён кардаанд, ба раванди такмил таъсири мусбат расонда, ҳуқуқи дар соҳаи илм татбиқ намуданро медиҳанд. Маводҳои интишоркардаи ин олимони барои тадқиқоти минбаъдаи назариявӣ асос гузоштанд. Аз натиҷаҳои тадқиқотҳои нишондодаи муаллифони

номбурда метавон ба хулосае омад, ки мавзӯи ташкили фаъолияти пурсамари таҳқиқотӣ ва фароҳам овардани муҳити таҳқиқотӣ чи дар Қазоқистон ва чи дар хориҷи кишвар мубраму муҳим ба ҳисоб меравад. [Koikov V, Akanov A, Abduazhitova A, Umbetzhanova A, Aubakirova A, Otargaliyeva D., 2019; Журавлева Е. Ю., 2016; Лабзина П. Г., Москвина А. В., 2017; Журавлева Е. Ю., 2010] [2-5]. То имрӯз барои тасдиқи самаранокии пасти муассисаҳои илмӣ-тадқиқотии Қазоқистон асосҳо вучуд доранд. Кам шудани маблағгузорӣ, зиёд шудани хароҷоти дохилӣ, кам шудани миқдори патентҳо, интишорот ва иқтибосгирии онҳо ва ихтисоркунии воҳидҳои кории олимони ба таҳқиқот машғул ба мавҷуд будани номувофиқатии муайян дар раванди корҳои илмӣ-тадқиқотӣ ишора менамоянд. Мавҷудияти чунин номутавозунӣ боиси паст шудани самаранокии бахши илмии Қазоқистон дар маҷмӯъ мегардад [Попова Е.В., 2008] [6]. Ҳамаи ин ночуриҳо имкон медиҳанд, ки меъёрҳои муҳити таҳқиқотӣ ва методологияи арзёбии муҳити таҳқиқотӣ бо мақсади омӯзиши самаранокии муҳити таҳқиқотӣ таҳия карда шаванд.

Дарачаи омӯзиши мавзӯи илмӣ

Мувофиқи тадқиқотҳои пажӯҳишгарони ватанӣ ва хориҷӣ ҳалли мушкилоти фароҳамсозии муҳити самаранокии тадқиқотӣ ва такмили механизмҳои идоракунии, инчунин ҳалли масъалаҳои фалсафӣ ва амалии муҳити тадқиқотӣ тадқиқотҳои минбаъдаеро тақозо менамоянд, ки самтҳои проблемавӣ ва бартарафсозии онҳоро муайян намоянд. [Хочаян А.Б., Агранович Н.В., 2011; Сейталиев И.А., Саруаров Е.Г., 2014; Рощина Я.М., Юдкевич М.М., 2009; Ажибоева-Купенова Д.Т., Дуйсенова А.М., 2022; Койков В.В., 2020] [7-11].

Ҳангоми навиштани рисола аз осори муаллифон вобаста ба омӯзиши муҳити тадқиқотӣ истифода шудааст [Қойков В.В., 2015; Пастухова И.П., Тарасова Н.В., 2012; Койков В.В., Умбетжанова А.Т., Дербисалина Г.А., 2017] [12-14].

Соҳтор, сатҳҳои муҳити таҳқиқотӣ дар ҷаҳон ва Қазоқистон ба назар гирифта шудаанд [Herrmann-Lingen C., 2014; Edgar F., Geare A., 2013; Sulo T., 2012] [15-17].

Дар Қазоқистон танҳо усули арзёбии самаранокии фаъолияти илмӣ вучуд дорад, аммо арзёбии самаранокии муҳити тадқиқотӣ мавҷуд нест. Дар робита ба ин, мо методологияи арзёбии муҳити тадқиқотиро барои беҳтар кардани фаъолияти илмӣ таҳия намуда, таҳлили муқоисавии муҳити тадқиқотиро дар байни донишгоҳҳои тиббӣ ва марказҳои илмии Қазоқистон анҷом додем.

Алоқамандии тадқиқот бо барномаҳои мавзӯҳои илмӣ

Рисола дар доираи лоиҳаи «Рушди этикаи илмӣ-нашриявӣ бо роҳи таъсиси маҷаллаи байнисоҳавии тақризшаванда (Central Asian Journal of Medical Hypotheses and Ethics)» рақами қайди давлатӣ 0118РҚД0247 ба анҷом расонида шудааст.

ТАВСИФИ УМУМИИ ТАҲҚИҚОТ

Мақсади тадқиқот: гузаронидани арзёбии ҳамаҷонибаи муҳити тадқиқотии донишгоҳҳои тиббӣ ва марказҳои илмии Ҷумҳурии Қазоқистон бо истифода аз методологияи таҳияшуда.

Вазифаҳои таҳқиқот:

1. Таҳияи методологияи арзёбии муҳити тадқиқот
2. Гузаронидани арзёбии муҳити тадқиқот
3. Гузаронидани тавсифи муқоисавии муҳити тадқиқотӣ дар донишгоҳҳо ва марказҳои илмӣ
4. Пешниҳоди тавсияҳо барои арзёбӣ ва беҳтар кардани муҳити тадқиқот

Объекти омӯзиш - Муҳити тадқиқотии донишгоҳҳои тиббӣ ва марказҳои илмии Ҷумҳурии Қазоқистон.

Мавзӯи тадқиқот - Масъалаҳои мушкилоте, ки ба ташаккули фаъолияти самараноки тадқиқотӣ ҳалал мерасонанд

Навоварии илмии тадқиқот:

1. Бори аввал методологияи баҳодихии муҳити тадқиқотӣ дар ташкилотҳои илми тиб ва маорифи Ҷумҳурии Қазоқистон дар асоси натиҷаҳои баҳодихии ҳамаҷонибаи тадқиқот ва конструкторҳои илмӣ ва таъмини ноил шудан ба нишондиҳандаҳои асосӣ пешниҳод карда шуд. дар бораи рақобатпазирии илми тиб.

2. Бори аввал таҳлили муҳити таҳқиқоти тандурустӣ дар Ҷумҳурии Қазоқистон гузаронида шуд.

3. Бори аввал тавсифи муқоисавии муҳити тадқиқот дар донишгоҳҳо ва марказҳои илмӣ гузаронида шуда, барои баҳодихӣ ва такмил додани тавсияҳо пешниҳод карда шуд.

Аҳамияти назариявӣ ва амалии таҳқиқот. Аҳамияти назариявӣ ва амалии кори илмии мазкур дар он аст, ки натиҷаҳои рисола метавонад дар раванди таълимии магистратура ва докторантура истифода шавад.

Тафовут байни натиҷаҳои таҳқиқот ва рушди муҳити таҳқиқот имкон медиҳад, ки дар бораи фаъолияти бесамари муҳити таҳқиқотӣ дар донишгоҳи тиббӣ ё маркази илмии Ҷумҳурии Қазоқистон баҳо диҳем.

Усулҳои пешниҳодшуда барои арзёбии муҳити тадқиқот метавонанд дар дигар донишгоҳҳои ғайритиббӣ ва марказҳои тадқиқотии клиникӣ истифода шаванд.

Маълумоти бадастомадаро барои ташкили рейтинги байнидавлатии Осиёи Марказӣ дар муассасаҳои таҳсилоти олии тиббӣ истифода бурдан мумкин аст.

Нуқтаҳои асосии ҳимояшавандаи диссертатсия:

Бо мақсади таҳия ва муттаҳидсозӣ мафҳуми «муҳити тадқиқотӣ» ҳамчун умумӣ барои фаъолияти тадқиқотӣ барои ҳама донишгоҳҳои тиббӣ ва ғайритиббӣ, инчунин марказҳои илмии дорои профили клиникӣ ё ғайри клиникӣ ҳисобида мешавад.

Методологияи баҳодиҳӣ, меъёри арзёбӣ ва таҳлили муқоисавии муҳити тадқиқот дар байни донишгоҳҳои тиббӣ ва марказҳои тадқиқотии клиникии Ҷумҳурии Қазоқистон таҳия карда шудааст.

Таҳлили муқоисавии муҳити тадқиқотӣ ба мо имкон медиҳад, ки сатҳи омодагии донишгоҳҳо ва марказҳои илмӣ ба гузаронидани тадқиқоти илмӣ баҳо дода шавад.

Дарачаи эътимоднокии натиҷаҳои диссертатсия.

Муқаррароти илмӣ, хулосаҳо, тавсияҳо аз мақсад ва вазифаҳои дар назди муҳаққиқ гузошташуда бармеоянд, ба таври кофӣ асоснок, мантиқӣ сохта, объективӣ ва асоснок мебошанд. Натиҷаҳои тадқиқотро коркарди боэътимоди маълумоти омӯрӣ тасдиқ мекунанд. Ҳама маълумотҳо аз пойгоҳи додаҳои кушодаасос, маҷаллаҳои илмии тиббӣ гирифта шудаанд ва дорои сирри давлатӣ ва дигар нестанд.

Мутобиқати рисола ба шиносномаи ихтисоси илмӣ

Кори диссертатсионии Ажибоева-Купенова Д.Т. «Арзёбии ҳамаҷонибаи муҳити тадқиқотӣ дар соҳаи тандурустии Ҷумҳурии Қазоқистон» кори анҷомёфтаи илмӣ ва тахассусӣ мебошад, ки дар он масъалаҳои муҳими илмӣ дар таҳияи методологияи баҳодиҳии муҳити тадқиқотӣ, инчунин муқоисавӣ ҳал карда шудаанд. таҳлили муҳити тадқиқотии донишгоҳҳои тиббӣ ва марказҳои илмии Ҷумҳурии Қазоқистон ва ба бандҳои 1 (Проблемаҳои назариявии саломатии аҳоли ва ҳифзи саломатӣ, назарияҳо ва концепсияҳои рушди соҳаи тандурустӣ), 7 (Арзёбии фаъолияти кормандони тиб (тиббӣ) мувофиқат мекунанд, ҷанбаҳои иҷтимоӣ ва ахлоқӣ)) аз рӯи ихтисоси 02/14/03 - Тандурустии ҷамъиятӣ ва тандурустӣ.

Саҳми шахсии довталаби унвони илмӣ. Диссертатсияи Д.Т. Ажибоева-Купенова кори мустақили илмӣ мебошад. Тамоми марҳалаҳои асосии тадқиқот, муайян кардани мақсаду вазифаҳо, ҷустуҷӯи базаҳои маълумот, таҳлили маводи гирифташуда ва баровардани хулосаҳо аз ҷониби рисолаи илмӣ мустақилона анҷом дода шуданд. Илова бар ин, номзади рисола методологияи баҳодиҳии муҳити тадқиқотии донишгоҳҳои тиббӣ ва марказҳои илмии Ҷумҳурии Қазоқистонро шахсан таҳия кардааст.

Таъйиди натиҷаҳои рисола ва маълумот дар бораи истифодаи натиҷаҳои онҳо. Муқаррароти асосии рисола дар конференсҳои байналмилалӣ пешниҳод карда шуданд.

1. Натиҷаи фаъолияти нашрии донишгоҳҳои тиббии Қазоқистон дар солҳои охир//Конференсияи байналмилалии илмӣ-амалии олимони ҷавон «Илм ва ҷавонон: мушкилот ва роҳҳои ҳалли нав» (Алматы, 22 апрели 2022).

2. Такмили такмили ихтисос дар соҳаи этика ва нашрияҳои илмӣ //Конференсияи байналмилалии илмӣ-амалии «Одоб ва фаъолияти нашриявӣ дар соҳаи тандурустӣ» (Шимкент, 12-13 октябри 2022).

3. Этикаи нашри дастрасии кушод //Конференсияи байналмилалии илмӣ-амалии «Этика ва фаъолияти нашриявӣ дар соҳаи тандурустӣ» (Шимкент, 12-13 октябри 2022).

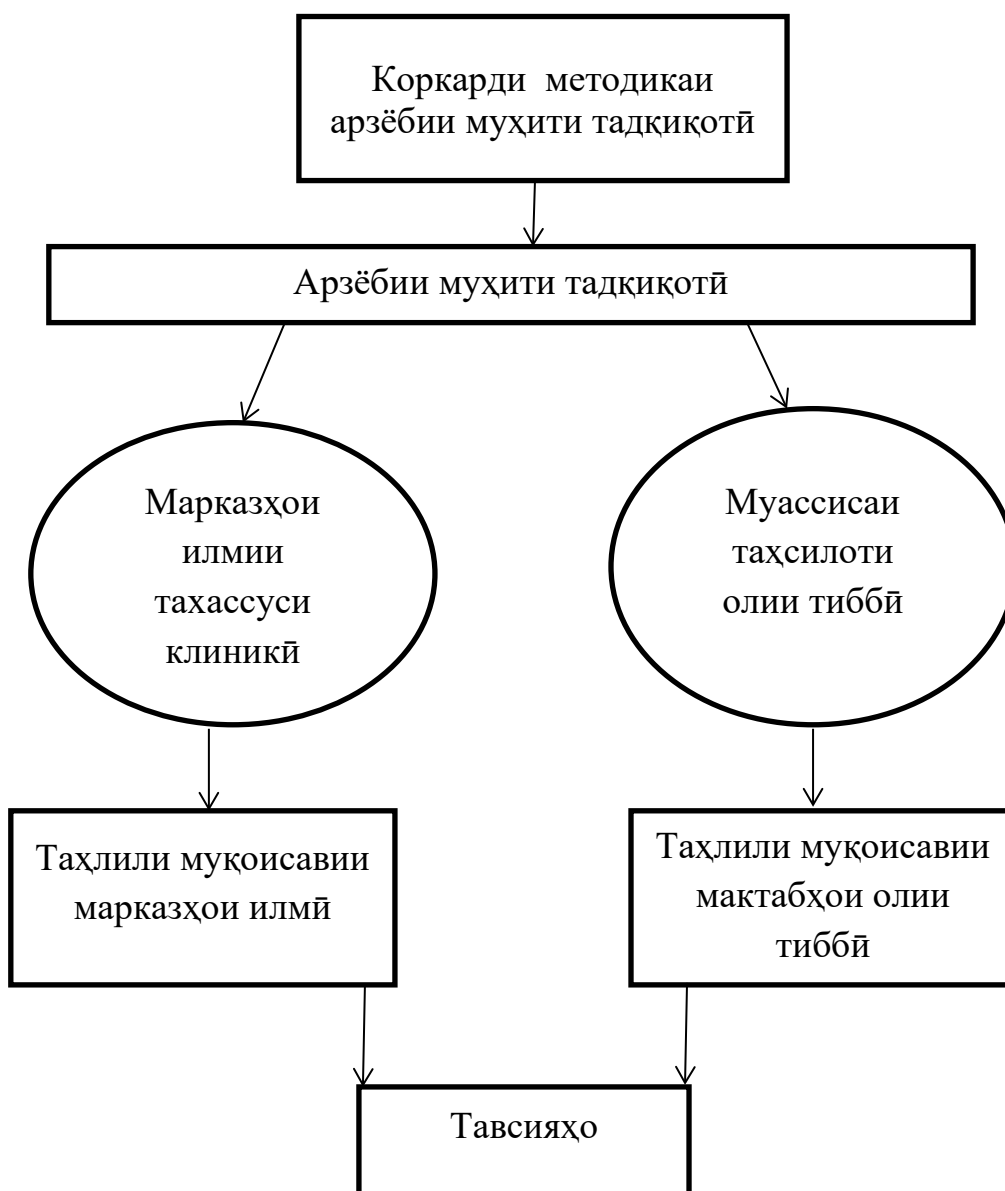
4. Этикаи нашрия ва равиши илмӣ: нақши муаллифон // Конфронси байналмилалии илмӣ-амалии «Одоб ва табъу нашр»

МУНДАРИҶАИ ТАДҚИҚОТ

Мавод ва усулҳои тадқиқот

Бо мақсади амалӣ намудани мақсад ва вазифаҳо тадқиқот ба якчанд марҳила (тарҳрезии тадқиқот) ҷудо карда шуд, ки дар расми 1 нишон дода шудааст.

Тадқиқот дар заминаи Ҷамъияти саҳҳомии «Академияи тиббии Қазоқистони Ҷанубӣ» анҷом дода шуд.

Расми - 1. Марҳилаҳои диссертатсия

Дар марҳилаи аввали таҳқиқот баррасии нашрияҳои илмӣ оид ба мавзӯи тадқиқот гузаронида шуд. Кор дар пойгоҳҳои ахбороти илмӣ дохилию хориҷӣ гузаронда шуд. Меъёрҳои гуногуни муҳити тадқиқотии кишварҳо, донишгоҳҳо ва ташкилотҳои илмӣ омӯхта шуданд. Мутаносибан, дар ин марҳила таҳлили муҳити тадқиқотӣ дар муассисаҳои таълимии тиббӣ ва марказҳои илмӣ Қазоқистон гузаронида шуд. Барои арзёбии муҳити тадқиқотӣ дар ҳама донишгоҳҳои тиббӣ ва марказҳои тадқиқоти клиникӣ методология таҳия шудааст.

Дар марҳилаи дуюми таҳқиқот муҳити таҳқиқот дар донишгоҳҳои тиббӣ ва марказҳои илмӣ таҳассуси клиникӣ арзёбӣ шуда, методологияи арзёбии муҳити таҳқиқот таҳия карда шуд.

Дар марҳилаи сеюм таҳлили муқоисавии донишгоҳҳои тиббӣ ва марказҳои илмӣ Ҷумҳурии Қазоқистон гузаронида шуд. Маълумоти бадастомада имкон дод, ки дар байни тамоми донишгоҳҳои тиббӣ ва марказҳои илмӣ Ҷумҳурии Қазоқистон муҳити самараноки тадқиқотӣ муайян карда шавад. Афзалиятҳо ва нуқсонҳои методологияи баҳодиҳии муҳити тадқиқотӣ дар донишгоҳҳои тиббӣ ва марказҳои илмӣ таҳассуси клиникӣ Ҷумҳурии Қазоқистон барои таҳияи тавсияҳои методӣ оид ба тақмили он (*марҳилаи сеюм*) мусоидат мекунанд.

Ҳангоми муқоисаи нишондиҳандаҳои ғайрипараметрӣ усули Хи-квадрати Пирсон истифода шудааст.

Коркарди омории натиҷаҳо бо истифода аз баътаи барномаи Statistica 6.0 for Windows ва бо истифода аз барномаи литсензияшудаи Biostat анҷом дода шуд.

Дар марҳилаи чоруми таҳқиқ муҳокимаи натиҷаҳо аз рӯи методологияе, ки мо барои арзёбии муҳити тадқиқотӣ кор карда барномадем, пешниҳод гардид.

Айни замон қариб ҳамаи кишварҳои пасошӯравӣ фаъолияти илмӣ суст, фаъолияти нашриявии паст дошта, онҳо бо нарасидани кормандони дорои дараҷаи илмӣ, коммерсионии фаъоли инноватсионӣ рӯ ба рӯ мебошанд. Ҳамаи ин душворихо дар натиҷаи ба амал омадани дигаргуниҳои азим дар соҳаи маориф ва илм ба миён омадаанд.

Ҷиҳати беҳтар намудани вазъи илм ва арзёбии самаранокии муҳити таҳқиқотӣ, инчунин ошкор намудани камбудии асосӣ методологияи баҳодиҳии муҳити тадқиқотӣ таҳия шудааст [18, 19-21].

Бо мақсади муайян кардани ақидаи докторантҳо ва иҷрокунандагони масъули барномаҳо ва лоихаҳои илмӣ оид ба методологияи таҳияшудаи арзёбии муҳити тадқиқотии донишгоҳҳои тиббӣ ва марказҳои илмӣ Ҷумҳурии Қазоқистон пурсиш гузаронида шуд. Саволномаи навъи пӯшида тартиб дода шуд, ки аз 20 савол иборат буда, имкони шарҳдиҳиро дорад. Саволнома аз ҷониби кумитаи маҳаллии этикии ҶС АТҚЧ баррасӣ ва тасдиқ карда шуд. Тадқиқот тавассути пурсиш гузаронида шуд. Тадқиқот дар асоси АТҚЧ гузаронида шуд. Дар пурсиш 150 кас иштирок кард. Аз ин шумора 37,7±4,9% (48 нафар) 10 нафар докторантон, 8,4±2,7% (9 нафар) бакалавр, 72,7±5,2% (92 нафар) кормандони донишгоҳҳои тиббӣ ва пажӯҳишгоҳҳои илмӣ -тадқиқотӣ мебошанд (расми 1). Саволнома барои докторантҳо, магистрантҳо ва иҷрокунандагони

масъули барномаҳо ва лоиҳаҳои илмӣ пешбинӣ шудааст. Ҳангоми гузаронидани пурсиш меъёрҳои зиёд вуҷуд дошт, дар ҷараёни коркарди ҷавобҳои мусоҳибон муҳимтарин ҷавобҳое, ки холи баланд гирифтаанд, интихоб карда шуданд.

Дар ин модел, чунон ки тадқиқоти мо нишон дод, ҳамаи ҷузъҳои он баробар нестанд. Ҳамаи ин меъёрҳо нақши калон мебозанд ва бе ҳамдигар муҳити дахлдори тадқиқотро тавсиф карда наметавонанд.

Дар зер мо меъёрҳои зерини арзёбии муҳити тадқиқотро пешниҳод менамоем (ҷадвали - 1.):

Ҷадвали 1. Методикаи арзёбии самаранокии муҳити таҳқиқотӣ ва коэффисиенти вазнии онҳо

Наименование оценки	Критерии оценки	Коэффитсиенти вазнӣ
Лабораторияҳои илмӣ-тадқиқотӣ	Таъмини ҳамгирии илм, маориф, истеҳсолот ва соҳибкорӣ, рушди раванди илмию таълимӣ дар ин замина, тадқиқотҳои илмӣ ва фаъолияти инноватсионии рақобатпазир.	10
Иқтисодии кадрӣ муҳити тадқиқотӣ	Шумора ва сохтори ҳайати кадрӣ, ташкили дараҷаноки, иқтибосгирии маводҳои нашрсуда	10
Системаи ҳавасмандкунӣ	Ҳавасмандкунии моддӣ ва ғайримоддӣ Материальная тавачҷуҳангез ва ҷалби кадрҳои арзишманд	10
Семинарҳо оид ба фаъолияти илмӣ	Намоиши корҳои илмӣ-тадқиқотии муассисаҳо, рушди иқтисодии илмӣ кормандон, баъд бардоштани дараҷаи таҳассуси онҳо; Талабот ба семинарҳои донишгоҳҳои дахлдор аз рӯи теъдоди мавзӯҳои мубрами гузаронидашуда ва муҳокимагардида	7
Мавҷудияти магистратура ва докторантураи аккредитатсияшуда	Омодасозии кадрҳои таҳассуси олива теъдоди онҳо	8
Шӯроҳои диссертатсионӣ	Теъдоди шӯроҳои диссертатсионӣ, миқдори рисолаҳои Ҳимояшуда, аз рисолаҳои Ҳимояшудаи аз тарафи мақомоти дахлдор тасдиқгардида	11
Грантҳои донишгоҳҳо ва марказҳои илмӣ барои фаъолияти илмӣ	Миқдори грантҳои, ки аз фондҳои дохилӣ ва маблағҳои хориҷӣ ва сарпарастон гирифта шудаанд, ҳаҷми маблағгузориҳои дохилидонишгоҳӣ/маблағгузориҳои муштараки лоиҳаҳои илмӣ	12
Интишороти илмӣ, аз ҷумла эътирофи маҷаллаи худии илмӣ донишгоҳ	Теъдоди интишорот аз рӯи самтҳои илмӣ вобаста ба нашрсон дар маҷаллаҳои ватанӣ ва хориҷӣ фарқгузори карда шудаанд	13

Конфронсҳои илмӣ	Теъдоди конфронсҳои илмӣ ва салоҳияти онҳо	9
Блоки зерсохторҳои илмӣ-ташкилӣ	Тавсифоти интегралӣ арзёбии фаъолияти муҳити илмӣ Теъдоди технологияҳои татбиқшуда ва ҳаҷми даромад аз технологияҳои тиҷоратӣ	10
Ҳамагӣ:		100

Тавре ки дар ҷадвал нишон дода шудааст, баҳои умумии ҳамаи меъёрҳо 100 аст. Акнун қайд менамоем, ки ҳадди ниҳии меъёрҳои муҳити тадқиқотӣ ба 13 баробар аст ва боқимондари бо истифода аз таносуб пайдо кардан мумкин аст: Барои намуна,

Холи умумӣ $*10$ / холи максималӣ,

ки дар он холи умумӣ баҳои умумии ҳар як муҳити тадқиқотӣ аст, баландтарин холи умумии муҳити тадқиқотӣ, 10 -и собитшуда аст.

Ҳамин тавр, аз рӯи ҳисобҳои мо, агар ҳар як муҳити тадқиқотӣ аз 50 то 100 ҳол гирифта бошад, мо муҳити тадқиқотиро ба 4 сатҳ ба таври зерин тақсим менамоем.

Муҳити мувофиқи тадқиқотӣ - 90-100%;

Муҳити хуби тадқиқотӣ - 66-89%;

Муҳити қаноатбахши тадқиқотӣ - 41-65%;

Муҳити бесамари тадқиқотӣ - камтар аз 40%.

Усулҳои омӯри

Коркарди омӯрии маълумоте, ки дар рафти тадқиқот ба даст омадааст, дар компютери шахсӣ, инчунин бо истифода аз маҷмӯи нармафзори STATISTICA6.0 анҷом дода шуд. Омӯри хаттии тавсифӣ бо ҳисоби инҳирофҳои стандартии тести Студент гузаронида шуд. Дараҷаи аҳамияти омӯри $p < 0,05$ қабул карда шуд.

НАТИҶАҲОИ ТАДҚИҚОТ

Аз рӯи натиҷаҳои арзёбии муҳити тадқиқотӣ дар байни донишгоҳҳои тиббии Ҷумҳурии Қазоқистон ДМТҚ бо 67 ҳол дар ҷои аввал ва ДТҚР бо 38 ҳол дар ҷои охирин қарор дорад. X^2 ҳисоб = 64,58, вақте ки меъёри X^2 аст 64,335 = арзиши $P = 0,3197$. Вобастагии арзёбии муҳити тадқиқотӣ ва донишгоҳҳои тиббӣ аз ҷиҳати омӯри муҳим аст. Сатҳи моҳиятнокии ин робита ба $p > 0,05$ мувофиқат мекунад.

Натиҷаҳои арзёбии муҳити тадқиқоти донишгоҳҳои тиббии Ҷумҳурии Қазоқистон дар ҷадвали 2 оварда шудаанд.

Аз рӯи ҷамъбасти арзёбии меъёри «АИТ» донишгоҳҳои тиббӣ, аз қабилӣ ДМТҚ ДТҚ ҳар кадом 6,5 ҳол гирифта, дар сафи пеш қарор доранд. Аз рӯи натиҷаҳо метавон ба хулосае омад, ки дар ДМТҚ ва ДТҚ дорои марказҳои илмӣ-тадқиқоти бо таҷҳизотҳои зарурӣ мучахҳаз барои амалӣ намудани пажӯҳишҳои соҳаи илм аз ҷониби магистрантҳо ва докторантҳо мебошанд.

Ҷадвали 2. Натиҷаҳои арзёбии муҳити тадқиқотии донишгоҳҳои тиббии Ҷумҳурии Қазоқистон

Номгуи донишгоҳҳо Арзёбӣ	АТҚЧ	ДТС	ДТҚ	ДМТҚ	ДТҚҒ	ДТҚР	ДТА
АИТ	4	6	6,5	6,5	6	6	4
Иқтисодии кадрӣ муҳити тадқиқотӣ	6	9	9	9	7	6	7
Системаи ҳавасмандкунӣ	7	9	9	9	9	7	8
Семинарҳо	3	3	3	3	3	3	3
Мавҷудияти магистратура ва докторантураи аккредитатсияш уда	3	2,5	3	3	3	2	2,5
Шӯроҳои диссертатсионӣ	0	5	5	5	5	0	5
Грантҳои донишгоҳҳо	2,5	3,5	5	5	3,5	0,5	2
Интишороти илмӣ, аз ҷумла эътирофи маҷаллаи худии илмӣ донишгоҳ	8	5	8	12,5	5	5	3
Конференсияҳо	4,5	5,5	5	4,5	2,5	2,5	4
Блоки зерсохторҳои илмӣ-ташкилӣ	5,5	8	9,5	9,5	5	6	8
Ҷамағӣ:	43,5	56,5	63	67	49	38	46

Холи пасттаринро АТҚЧ ва ДТА бо 4,0 ҳол гирифтаанд. Донишгоҳ лабораторияҳои илмӣ дорад, аммо дар онҳо стандарти байналмилалӣ системаи идоракунии сифатро (ISO) ҷорӣ накардаанд, мавҷудияти таҷҳизоти зарурӣ қисман ба назар расида, шартҳои техникӣ ба стандартҳои байналмилалӣ сифат мувофиқат мекунад. Ин нуқсонҳо ба самаранокии система ва сифат таъсир расонда, имкон намедиханд, ки донишгоҳҳои мазкур ҳолҳои баланд гиранд, дар сурате, ки ҳадди максималии ҳолҳои ҷудокардашуда 10 ҳол муайян гардидааст.

Аз рӯи меъёри «Иқтисодии кадрӣ муҳити тадқиқотӣ» ҷойҳои аввалро донишгоҳҳои куҳанбунёди тиббӣ ишғол мекунад; АТҚЧ, ДТА ва ДТС. Онҳо ҳар кадом 9 ҳол гирифтанд, зеро ба онҳо дараҷанокии баланди донишгоҳӣ ҳос

аст. Ҳар як муаллим ё ассистенти ҷавон ба кори илмӣ фаъолона машғул шуда, барои гирифтани унвони ифтихории педагогӣ ё профессорӣ кӯшиш мекунад.

Баҳои пасттаринро ДТҚР ва АТСК ба даст овардаанд. Ин донишгоҳҳо аз рӯи ин меъёр 7 ҳол доранд. Ин маънои онро дорад, ки ин донишгоҳҳо дараҷанокии илмии 40 ё каме болотар аз ҷиҳил дарсадро доранд.

Аз рӯи меъёри «Системаи ҳавасмандкунӣ» донишгоҳҳои ДМТҚ, ДТҚ, ДТМ, ДТҚҒ пешсаф буда, ҳар кадом 9 ҳол гирифтаанд, ки холи максималӣ 10 мебошад.

Аз рӯи меъёри «Семинарҳо» ҳамаи донишгоҳҳо ба таври баробар - 3 ҳол гирифтаанд, ки ҳадди ниҳоии ҳол 7 мебошад.

Меъёрҳои «Доштани магистратура ва докторантураи аккредитатсияшуда» теъдоди барномаҳои таълимиро аз рӯи ихтисосҳо арзёбӣ мекунад, ки ҳадди ниҳоии ҳол 8 мебошад. Тавре ки аз ҷадвал дида мешавад, ДТС баҳои баландтарин – 4,5 ҳол гирифтааст. Баҳои пасттарин барои ин меъёр 2 аст ва ҷунин баҳоро ДТҚР гирифтааст. Ин аз он шаҳодат медиҳад, ки донишгоҳи мазкур барномаҳои ками таълимӣ барои магистратура ва докторантура дорад.

Тибқи меъёри «Мавҷудияти шӯроҳои диссертатсионии донишгоҳҳои тиббӣ» ҳадди ниҳоии ҳол 11-ро ташкил дода, дар ин самт, ягон донишгоҳи пешсаф вучуд надорад, шӯроҳои диссертатсионӣ қисман намояндагӣ мекунад. Ҳамаи донишгоҳҳо ба ғайр аз ДТҚМ ва АТСК 5 ҳол гирифтанд. ДТҚМ ва АТСК 0 ҳол доранд, зеро дар онҳо шӯроҳои диссертатсионӣ вучуд надоранд.

Аз рӯи натиҷаҳои арзёбии меъёри «Грантҳои донишгоҳҳо» ҳадди ниҳой 12 ҳолро ташкил медиҳад. Донишгоҳҳои тиббии ДТҚ ва ДМТҚ 3,5 ҳол гирифта, дар сафи пешанд. Донишгоҳҳои мазкур дар доираи маблағгузори барномавӣ, грантӣ, инчунин бо фармоиши ташкилотҳои ватанӣ ва хориҷӣ тадқиқотҳои илмӣ анҷом медиҳанд. Холи пасттарин аз рӯи ин меъёр аз ҷониби ДТҚР гирифтааст, ки ҳамагӣ 0,5 ҳолро ташкил медиҳад. Ин миқдор ҳолҳо аз идоракунии бесамари пажӯҳишҳои илмӣ дар воҳидҳои сохтори донишгоҳ, паст будани фаъолияти илмию инноватсионии кормандон, донишҷӯён ва резидентҳо шаҳодат медиҳад.

Аз рӯи меъёри «Интишороти илмӣ, аз ҷумла эътирофи маҷаллаҳои илмии худии донишгоҳ» баҳои максималӣ 13-ро ташкил медиҳад. Дар ин самт фаъолияти нашрияҳо афзоиш ёфтааст. Бо таъя ба маълумотҳои гузориши миллӣ барои соли 2021, сатҳи иқтибосгирӣ, ки зарурат ба натиҷаҳои тадқиқот дар соҳаи тибро тавсиф мекунад, хеле баланд буда, дар ҳамаи давраҳои тадқиқ аз дараҷаи миёнаи ҷаҳонӣ зиёд аст. Бояд гуфт, ки дар тамоми давраи сесола дараҷаи миёнаи иқтибосҳо аз дараҷаи миёнаи ҷаҳонӣ 1,4—2,3 баробар зиёд аст.

Ҳангоми муқоисаи донишгоҳҳои тиббӣ аз рӯи меъёри «Интишороти илмӣ, аз ҷумла эътирофи маҷаллаҳои илмии худии донишгоҳ» ҷои аввалро ДТҚ ба номи С.Асфендияров (10 ҳол) ишғол мекунад, зеро донишгоҳ маҷаллаи илмии «Бюллетен КазНМУ» дорад, ки ба рӯйхати РИНС ворид карда шудааст.

ДМТҚ соҳиби ҷои мустақили "Пешвои илм - Web of Science Awards" дар номинатсияи "Пешво аз рӯи теъдоди интишорот дар маҷаллаҳо"-и кватилҳои Q1 ва Q2 маҷмӯаи асосии "Web of Science - 2018, 2019, 2020" дар байни донишгоҳҳои тиббии Ҷумҳурии Қазоқистон гардид. Донишгоҳҳои олии тиббии

кафомонда баҳои зерин гирифтанд: АТСК — 6, ДТҚ — 8, ДТҚҒ — 3, ДТҚР — 3, ДТА — 3, ДТС — 5.

Аз рӯи меъёри «Ташкил ва иштирок дар конгрессҳо», ки ҳадди ниҳоии ҳол 9 мебошад, ДТС пешсаф махсуб ёфта, соҳиби бо 5,5 ҳол мебошад. Дар доираи татбиқи Барномаи давлатии рушди соҳаи тандурустии Ҷумҳурии Қазоқистон дар ҶМС «Донишгоҳи тиббии Семей» конгресси ҷумҳуриявии илмию амалӣ ва конгресси байналмилалӣ илмию амалӣ бо иштироки меҳмонони хориҷӣ аз Туркия, Русия, Тотористон, Ҳиндустон, Полша, Япония, ШМА, Олмон баргузор карда мешаванд.

Баҳои ҳадди ақали ДТҚҒ– 2,5, ДТҚМ – 3, ДТА – 3,5, ДМТҚ – 4,5, ДТҚ – 5, АТСК – 4 ҳолро ташкил медиҳад, ки дар ин донишгоҳҳо конгресси байналмилалӣ мунтазам гузаронида намешаванд.

Аз рӯи блоки «Соҳтори илмӣ-ташкилӣ» баҳои максималӣ 10-ро ташкил медиҳад. ДТҚ ва ДМТҚ 9,5 ҳол гирифта, дар сафи пешанд, зеро аз ҷиҳати шумораи патентҳо барои ихтироот, шаҳодатномаи бақайдгирии давлатӣ, даромади ташкилот, мавҷудияти ҶИД ва СМУ, шуъбаи лоиҳакашӣ, комитети биоэтиқӣ, ин донишгоҳҳо ягон камбудӣ надоранд.

X² ҳисобшуда = 64,58 мебошад, вақте ки меъёри X² 64,335 = P value = 0,3197 аст. Вобастагии арзёбии муҳити тадқиқотӣ ва донишгоҳҳои тиббӣ аз ҷиҳати омӯрӣ муҳим аст. Дараҷаи аҳамияти ин робита ба p>0,05 мувофиқат мекунад.

Барои Қазоқистон вазифаи воридшавӣ ба майдони ҷаҳонии таҳсилот ва илм ҳамчун авлабият ва муҳим боқӣ мемонад, дар ҳоле ки сифати корҳои илмӣ ватанӣ бояд дар сатҳи баланд қарор гирад. Натиҷаҳои арзёбии муҳити тадқиқотии донишгоҳҳои тиббӣ дар ҷадвали 3 оварда шудаанд.

Ҷадвали 3. Рейтинги донишгоҳҳо аз рӯи арзёбии муҳити тадқиқотӣ

Номгӯи донишгоҳҳо	Ҳолҳо	Коэффитсиени вазнӣ	Мавқеъ
Донишгоҳи миллии тиббии Қазоқистон ба номи С.Д. Асфендияров (ДМТҚ)	67	10	1
Донишгоҳи тиббии Қарағанда (ДТҚ)	63	10	2
Донишгоҳи тиббии Семей (ДТС)	56,5	9	3
Донишгоҳи тиббии Қазоқистони Ғарбӣ(ДТҚҒ)	49	8	4
Донишгоҳи тиббии Астана (ДТА)	46	7	5
Академияи тиббии Қазоқистони Ҷанубӣ (АТҚЧ)	43,5	7	6
Донишгоҳи тиббии Қазоқистону Руссия (ДТҚР)	38	6	7

Қадами навбатӣ баҳодиҳии муҳити тадқиқотии марказҳои илмӣ аз рӯи маълумотҳои ҳисоботҳои ДИТ барои ташаккули рейтинги солона, инчунин

гузориши солонаи илмӣ миллӣ ва кушодани вебсайтҳои ҳар як маркази илмӣ буд.

Иқтидори илмию инноватсионии низоми тандурустии Ҷумҳурии Қазоқистонро 17 ташкилот намояндагӣ мекунанд, ки дар соҳаи тиб тадқиқотҳои илмӣ бунёди мебаранд.

Аз рӯи методикаи мо оид ба арзёбии муҳити тадқиқотӣ, он аз рӯи 10 меъёр таҳлил карда мешавад, аммо дар ин маврид аз рӯи 8 меъёр баррасӣ мешавад, ки ин ҷо меъёрҳои «Мавҷудияти магистратура ва докторантураи аккредитатсияшуда» ва «Шӯроҳои диссертатсионӣ» мавҷуд нестанд, зеро марказҳои илмӣ ба омодагии магистрҳо ва докторҳои PhD саруқор надоранд.

Ҷадвали 4. Рейтинги марказҳои илмӣ аз рӯи арзёбии муҳити тадқиқотӣ

Номгӯӣ МИ	Холҳо	Коэффитсиенти вазнӣ	Мавқеъ
ПИТО ва Р	57,5	10	1
УМС	51	8,9	2
МИИТ	46	8	3
ПИТТ ва О	40,5	7,04	4
ПИТК ва БД	39,5	6,7	5
ПИТБЧ	38,5	6,7	6
МИП ва ЧК	36	6,2	7
ПИТТР ва Э	35	6,08	8
МҚИД ва БС	35	6,08	8
ММИКЧ	34	5,9	9
ММИЧ	34	5,9	9
ММНЧ	33,5	5,8	10
ММАГП	33,5	5,8	10
ММИФП	32,5	5,6	11
ММИТ	29,5	5,1	12
МИУ	28,5	4,9	13
МҚИАСР	25,5	4,4	14

Тавре ки дар ҷадвали 4 нишон дода шудааст, аз рӯи натиҷаҳои арзёбии меъёри «АИТ» марказҳои илмӣ ба мисли ПИТТР ва Э, ПИТО ва Р, МИИТ, ММИФП, ПИТБЧ ва УМС пешсаф буда, ҳар кадом 6 ҳолӣ гирифтаанд, ки 8 баҳои максималӣ ҳисоб меёбад. Ин аз он гувоҳӣ медиҳад, ки ин марказҳои илмӣ марказҳои тадқиқоти илмӣ ва лабораторияҳои ба кадрӣ кифоя ҷиҳозонидашуда доранд, ки ба иҷрои лоиҳаҳои илмӣ ва ғайра ёрӣ мерасонанд.

Ҳоли пастрин барои ин меъёр 2 аст, чунин ҳолро ММНЧ, МҚИД ва БС, ПИТБЧ, МҚИАСР, ММАГП, ПИТК ва БД, МИП ва ЧК ва МИУ гирифтаанд.

Аз рӯи меъёри «Иқтидори кадрӣ муҳити тадқиқотӣ» ҷойҳои аввалро марказҳои илмӣ зерин ишғол мекунанд; УМС (10), ПИТО ва Р ва ММАГП. Онҳо ҳар кадом 9 ҳолӣ гирифтанд, зеро ба онҳо дараҷаи баланди унвоннокӣ ҳос мебошад.

Холи пасттаринро ПИТТРва Э, ММИТ, ММИКЧ, МИИТ, ММИФП, МҚИД ва БС, ММИЧ ва МҚИАСР гирифтаанд. Онҳо аз рӯи ин меъёр 5 хол доранд. Ин маънои онро дорад, ки ин марказҳои илмӣ дараҷаи пасти унвоннокӣ доранд.

Аз рӯи меъёри «Системаи ҳавасмандкунӣ» УМС бо 10 хол дар сафи пеш аст, зеро ҳадди аксари хол 10 аст.

Аз рӯи меъёри «Семинарҳо» УМС бо 7 хол пешсаф буда, ҳолҳои максималӣ 8 мебошад.

Аз рӯи натиҷаҳои арзёбии меъёри «Грантҳои донишгоҳҳо», ки ҳадди ниҳой 10 холро ташкил медиҳад, ПИТО ва Р бо 7 хол пешсаф аст. Маркази илмии мазкур дар доираи маблағгузорию барномавӣ, грантӣ, инчунин бо фармоиши ташкилотҳои ватанӣ ва хориҷӣ тадқиқоти илмӣ анҷом медиҳад. Баҳои пасттаринро барои ин меъёр ММНЧ, МҚИД ва БС, ММИЧ, ММАГП, МҚИАСР, ММИТ, ПИТК ва БД, МИП ва ЧК ва NSU, дар маҷмӯъ 1 ҳолӣ мегиранд. Ин миқдор ҳолҳо аз идоракунии бесамар ба пажӯҳишҳои илмӣ дар воҳидҳои сохторию марказ, фаъолияти пасти илмӣ ва инноватсионии қормандон ва резидентҳо шаҳодат медиҳад.

Аз рӯи меъёри «Интишороти илмӣ, аз ҷумла эътирофи маҷаллаҳои илмии худии донишгоҳ» баҳои максималӣ 10-ро ташкил медиҳад. Дар ин самт фаъолияти нашрияҳо афзоиш ёфтааст. Бо истинод ба маълумоти гузориши миллӣ барои соли 2021, сатҳи иқтибосгирӣ, ки талабот ба натиҷаҳои тадқиқот дар соҳаи тибро тавсиф мекунад, хеле баланд буда, дар ҳамаи давраҳои тадқиқшуда аз дараҷаи миёнаи ҷаҳонӣ зиёд аст. Бояд гуфт, ки дар тамоми давраи сесола дараҷаи миёнаи иқтибосҳо аз дараҷаи миёнаи ҷаҳонӣ 1,4-2,3 баробар зиёд аст.

Ҳангоми муқоисаи марказҳои илмӣ аз рӯи меъёри «Интишороти илмӣ, аз ҷумла эътирофи маҷаллаҳои илмии худии донишгоҳ» маҷеи пешсафро ММИКЧ, ПИТО ва Р, МИИТ, МҚИД ва БС, ММНЧ, ПИТТва О ва ПИТК ва БД (5 хол) ишғол мекунанд, зеро натиҷаи нисбатан баланд маҳсуб меёбад.

Аз рӯи меъёри «Ташкил ва иштирок дар конференсияҳо» ҳадди ниҳойи хол 9 мебошад. Пешсафон ПИТО ва Р ва ПИТБЧ бо 4 хол мебошанд. Мувофиқи ин меъёр марказҳои илмии ММИТ, ММИКЧ, ММИФП, МҚИД ва БС, ММНЧ ва МҚИАСР 0 хол доранд, ин марказҳо ба конференсияҳои байналмилалӣ диққати даркорӣ намедиҳанд ва ё гузаронанд ҳам ба таври номунтазам мегузаронанд.

Аз рӯи блоки «Сохтори илмӣ-ташкилӣ» баҳои ниҳой 10 мебошад. Пешсаф бо 6,5 хол ПИТО ва Р мебошад, зеро аз рӯи шумораи патентҳои, ки барои ихтироот гирифта шудаанд, шаҳодатномаи бақайдгирии давлатӣ, даромади ташкилот, мавҷуд будани СМУ, шӯъбаи лоихақашӣ, комитети биоэтикӣ, ин маркази илмӣ дар муқоиса бо дигар марказҳои илмӣ ба қадри қифоя таъмин аст.

Холи пасттарин - 1 холро аз рӯи ин меъёр маркази тадқиқоти ПИТТРва Э ишғол мекунад.

Дар ҷадвали 3.3.5. натиҷаҳои ҷашмдошти арзёбии муҳити тадқиқотию марказҳои илмӣ дарҷ ёфтаанд.

$X_{2\text{хис.}} = 78,76$, вақте ки $X_{2\text{крит.}} = 155,4$, $P \text{ value} = 0.99$. $P \text{ value (крит.)} = 0.0499 \approx 0,05$ Вобастагии арзёбии муҳити тадқиқотию марказҳои илмӣ аз ҷиҳати омӯрӣ аҳамиятнок нест. Сатҳи моҳиятнокии ин алоқаи байниҳамдигарӣ ба $p < 0,05$ баробар мебошад.

Аз рӯи натиҷаи арзёбӣ ПИТО ва Р -и Қазоқистон чамъ 57,5 ҳол гирифт. ПИТО ва Р -и Қазоқистон аз рӯи конфронс, грантҳо барои фаъолияти илмӣ ва блоки инфрасохтори илмӣ ва ташкилӣ пешсаф мебошад. Аз рӯи натиҷаи арзёбӣ, УМС бо 51 имтиёз дар ҷои дуум аст. Маркази илмӣ-тадқиқотии УМС аз ҷиҳати системаи ҳавасмандкунӣ ва потенциали кадрӣ марказҳои тадқиқотӣ пешсаф маҳсуб меёбад. Бар асоси натиҷаҳои арзёбии муҳити таҳқиқотӣ, МИИТ 46 ҳол ва ПИТТ ва О 40,5 ҳол гирифт. Минбаъд пай дар пай марказҳои зерини илмӣ ҷойгир карда шуданд, ки аз рӯи натиҷаҳои арзёбии муҳити тадқиқотӣ баҳои зерин гирифтанд: ПИТК ва БД - 39,5, ПИТБЧ - 38,5, МИП ва ЧК - 36, ПИТТР ва Э ва МҚИД ва БС - 35, ММНҚ ва ММИКҚ - 34, ММНҚ ва ММАГП - 33,5, ММИФП - 32,5, ММИТ - 29,5, МИУ - 28,5, МҚИАСР - 25,5.

Хулосаҳо

1. Методикаи арзёбии муҳити тадқиқотии донишгоҳҳои тиббӣ ва марказҳои илмӣ таҳия шудааст, ки дар он меъёрҳои асосии муҳити тадқиқотӣ ба назар гирифта мешаванд. Омӯзиши меъёрҳои асосӣ мавҷудияти мушкилот ва проблемаҳоро дар равиши тадқиқот исбот мекунад, ки ба ташаккули муҳити самарабахши илмӣ-тадқиқотии Қазоқистон дар ҷомеаи байналмилалӣ илмӣ монеъ мешаванд [1-М; 2-М; 3-М].

2. Тибқи методикаи таҳияшуда муҳити тадқиқотӣ дар тамоми донишгоҳҳо ва марказҳои илмӣ Ҷумҳурии Қазоқистон арзёбӣ карда шуд [5-М; 6-М; 7-М].

3. Таҳлили муқоисавии муҳити таҳқиқотӣ дар ҳамаи донишгоҳҳои тиббӣ ва марказҳои илмӣ нишон дод, ки дар байни донишгоҳҳо аз рӯи методикаи мо ДМТ Қазоқистон ба номи С.Д. Асфендияров ва маркази илмӣ таҳассуси клиникии ПИТО ва Р-и Қазоқистон пешсаф мебошанд [1-М; 8-М; 9-М; 3-М].

4. Оид ба татбиқи амалии методикаи арзёбии муҳити таҳқиқотӣ тавсияҳо пешниҳод карда шуданд, ки натиҷаҳои онҳо метавонанд барои таҳлили минбаъдаи равишҳои пешниҳодшуда, ки ба беҳтар шудани ФИТ мусоидат мекунанд, истифода шаванд [4-М; 10-М; 11-М].

Тавсияҳо оид ба арзёбӣ ва беҳтар кардани муҳити тадқиқот

1. Арзёбии мазкур барои муайян кардани хусусият ва кушодагии муҳити умумии тадқиқотӣ гузаронида мешавад, аз ин рӯ методикаи мазкур барои фароҳам овардани муҳити мувофиқи илмӣ, ки самаранок кор мекунад, пешбинӣ шудааст.

2. Барои такмил додани муҳити тадқиқотӣ ҷиҳати мотиватсияи муассир ва ҳавасмандгардонии кормандон ба фаъолияти илмӣ, ки асоси рейтинги ҷаҳонии мактабҳои олии ва ташкилотҳои илмӣ мебошанд, бо роҳи тадбирҳои мунтазами рушди бефосилаи таҳассусии ҳайати омӯзгорон ва кормандони илмӣ зарур аст, ҷалб намудани онҳо ба лоиҳаҳои тадқиқотии ватанӣ ва байналмилалӣ, татбиқи лоиҳаҳои муштарак бо шарикони стратегӣ тамоми шароитҳои лозимаро фароҳам оварда, инчунин сарпарастиро рушд додан лозим аст.

3. Барои беҳтар кардани ҳолати донишгоҳҳо ва марказҳои илмӣ тиббии Қазоқистон дар рейтинги кунунии байналмилалӣ, ташкил ва идоракуниро комилан аз нав дида баромадан лозим аст. Дар баробари ин, ба рушди марказҳои

илмии ватанӣ ва дастгирии олимони чавон таваҷҷуҳ бояд кард: дар соҳаи нигоҳдории тандурустӣ ва тиб кадрҳои чавон намерасанд.

4. Ин методикаи арзёбии муҳити тадқиқоти донишгоҳҳои ғайритиббӣ низ метавонанд истифода баранд.

**Интишорот оид ба мавзӯи диссертатсия
Мақолаҳо дар маҷаллаҳои тақризшавандаи
ҚОА-и назди Президенти ҚТ**

[1-М]. Д.Т. Ажибаева-Купенова. Сравнительный анализ научной деятельности медицинских вузов Казахстана [Текст] / Ажибаева-Купенова Д.Т., Дуйсенова А.М. // Вестник Авиценны. – 2022. – №1 – С. 29-38

[2-М]. Д.Т. Ажибаева-Купенова. Исследовательская среда для развития научной деятельности [Текст] / Ажибаева-Купенова Д.Т. // Авчи-зуал №3(48) 145. - С.

[3-М]. Д.Т. Ажибаева-Купенова. История становления исследовательской среды в АО «ЮКМА» / Ажибаева-Купенова Д.Т. // Авчи-зуал №3(48) 2022. - С. 157.

Мақолаҳо ва фишурдаҳо маҷмуаҳои конфронсо:

[4-М]. Д.Т. Ажибаева-Купенова. Результат публикационной деятельности казахстанских медицинских вузов за последние годы [Текст] / Ажибаева-Купенова Д.Т. // Международная научно-практическая конференция молодых ученых «Наука и молодежь: новые вызовы и пути решения» (Алматы, 22 апреля 2022 года), - С. 12-14.

[5-М]. Д.Т. Ажибаева-Купенова. Повышение квалификации в области этики и научных публикаций [Текст] / Ажибаева-Купенова Д.Т., Садуллаев Б. // Международная научно-практическая конференция «Этика и публикационная активность в здравоохранении» (Шымкент, 12-13 октября 2022 года), - С. 8-10.

[6-М]. Д.Т. Ажибаева-Купенова. Этика публикации в открытом доступе [Текст] / Ажибаева-Купенова Д.Т., Мирахмедов Ш. // Международная научно-практическая конференция «Этика и публикационная активность в здравоохранении» (Шымкент, 12-13 октября 2022 года), - С. 10.

[7-М]. Д.Т. Ажибаева-Купенова. Публикационная этика и научный подход: роль авторов [Текст] / Ажибаева-Купенова Д.Т., Тўрғынбеков Ж. // Международная научно-практическая конференция «Этика и публикационная активность в здравоохранении» (Шымкент, 12-13 октября 2022 года), - С. 11-12.

[8-М]. Д.Т. Ажибаева-Купенова. Сравнительная характеристика исследовательской среды в научных центрах [Текст] / Ажибаева-Купенова Д.Т. // IX международная научная конференция молодых ученых и студентов «Перспективы развития биологии, медицины и фармации» (Шымкент, 8-9 декабря 2022 года), - С. 11-14.

[9-М]. Д.Т. Ажибаева-Купенова. Публикационная активность ученых средней Азии в области медицины [Текст] / Ажибаева-Купенова Д.Т., Дуйсенова А.М., Мамедова А.Б. // IX международная научная конференция молодых ученых и студентов «Перспективы развития биологии, медицины и фармации» (Шымкент, 8-9 декабря 2022 года), - С. 24.

[10-М]. D.T. Azhibayeva-Kupenova. Evaluation of scientific activity of Kazakhstan scientists in the field of medicine by indicators of publication activity from 2010 to 2021 [Text] / Azhibayeva-Kupenova D.T., Duisenova A.M., Mamedova A.B. // IX международная научная конференция молодых ученых и студентов «Перспективы развития биологии, медицины и фармации» (Шымкент, 8-9 декабря 2022 года), - С. 25.

[11-М]. Д.Т. Ажибаева-Купенова. Публикационная активность: Оценка системы мотивации [Текст] / Ажибаева-Купенова Д.Т., Дуйсенова А.М. // Международная научно-практическая конференция молодых ученых «Наука и молодежь: новые вызовы и пути решения» (25 апреля 2023 года), - С. 30.

Рӯйхати ихтисораҳо ва аломатҳои шартӣ

ПМ	Пойгоҳи маълумотҳо
ТУТ	Ташкилоти умумичаҳонии тандурустӣ
МТО	Муассисаи таҳсилоти олий
ДТҚЧ	Донишгоҳи тиббии Қазоқистони Ғарбӣ, ба номи М. Оспанова
ВТ ҚҚ	Вазорати тандурустии Ҷумҳурии Қазоқистон
ВМИ ҚҚ	Вазорати маориф ва илми Ҷумҳурии Қазоқистон Қазақстан
ДТА	Донишгоҳи тиббии Астана
ДТҚ	Донишгоҳи тиббии Қарағанда
ДТС	Донишгоҳи тиббии Семей
МИ	Маркази илмӣ
ПИТ	Пажуҳишгоҳи илмӣ-тадқиқотӣ
ПИТ ТР ва Э	Пажуҳишгоҳи илмӣ-тадқиқотии тибби радиатсионӣ ва экологии;
ММИТ	Маркази миллии илмӣ тиббӣ;
НММИКҚ	Маркази миллии илмӣ кардиочарроҳӣ;
ММНХ	Маркази миллии нейрохирургия;
ПИТОРҚ	Пажуҳишгоҳи илмӣ-тадқиқотии онкология ва радиологияи Қазоқистон;
МИИТ	Маркази илмӣ-истехсолии трансфузиология;
ММИФП	Маркази миллии илмӣ фтизиопулмонология;
МИДБСК	Маркази илмӣ дерматология ва бемориҳои сироятии Қазоқистон;
ДМТҚ	Донишгоҳи миллии тиббии Қазоқистон ба номи С.Д. Асфендияров
ММИҚ	Маркази миллии илмӣ ҷарроҳии ба номи А.Н. Сизганов;
ПИТТ ва О	Пажуҳишгоҳи илмӣ-тадқиқотии травматология ва ортопедия;
РНЦЦПЗ	Маркази ҷумҳуриявии илмӣ-амалии солимии руҳӣ;
МИАГП	Маркази илмӣ акушерӣ, гинекологӣ ва перинатологӣ;
ПИТБЧ	Пажуҳишгоҳи илмӣ-тадқиқотии бемориҳои чашм;

ПИТК ва БД	Пажуҳишгоҳи илмӣ-тадқиқотии кардиология ва бемориҳои дарунӣ;
МИП ва ЧК	Маркази илмӣ педиатрия ва чарроҳии кӯдакон;
МИУ	Маркази илмӣ урологияи ба номи Б.У. Джарбусинов;
НИР	Кори илмӣ-тадқиқотӣ
ШРИИ	Шохиси россиягии иқтибосгирии илмӣ
ЧК	Ҷумҳурии Қазоқистон
МҚРТ	Маркази ҷумҳуриявии рушди тандурустӣ
ИМА	Иёлоти муттаҳидаи Амрико
ЮКМА	Академияи тиббии Қазоқистони Ҷанубӣ
УМС	University medical center

АННОТАЦИЯ

Ажибаева-Купенова Дана Тынышбековна КОМПЛЕКСНАЯ ОЦЕНКА ИССЛЕДОВАТЕЛЬСКОЙ СРЕДЫ В ОБЛАСТИ ЗДРАВООХРАНЕНИЯ РЕСПУБЛИКИ КАЗАХСТАН

Ключевые слова: исследовательская среда, наука, научная деятельность, публикации, научные журналы

Цель исследования. Провести комплексную оценку исследовательской среды медицинских вузов и научных центров Республики Казахстан по разработанной методике.

Методы исследования. *Методы исследования*, использованные в работе: информационно-аналитический, библиометрический, библиографический, статистический.

Полученные результаты и их новизна. Впервые предложена методика оценки исследовательской среды в организациях медицинской науки и образования Республики Казахстан, основанные на результатах комплексной оценки НИД и обеспечивающие достижение ключевых показателей конкурентоспособности медицинской науки. Впервые проведен анализ исследовательской среды здравоохранения в РК. Впервые проведен сравнительная характеристика исследовательской среды в вузах и научных центрах и предложены рекомендации по оценке и совершенствованию исследовательской среды. С целью развития и унификации понятие «исследовательская среда» рассматривается как родовое для научно-исследовательской деятельности для всех медицинских и немедицинских вузов, а также научных центров клинического или неклинического профиля.

Разработана методика оценки исследовательской среды, критерий оценивания, сравнительный анализ исследовательской среды среди медицинских вузов и научных центров клинического профиля РК.

Проведенный сравнительный анализ исследовательской среды позволит оценить уровень готовности вузов и научных центров к проведению научных исследований.

Рекомендации по использованию. Для мониторинга медицинских вузов и научных центров РК в области здравоохранения.

Область применения: общественное здравоохранение

АННОТАТСИЯИ

Ажибоева-Купенова Дана Тынышбековна дар мавзӯи

“АРЗЁБИИ КОМПЛЕКСИИ МУҲИТИ ТАДҚИҚОТӢ ДАР СОҲАИ ТАНДУРУСТИИ ҶУМҲУРИИ ҚАЗОҚИСТОН”

Калидвожаҳо: муҳити тадқиқотӣ, илм, фаъолияти илмӣ, интишорот, маҷаллаҳои илмӣ

Мақсади тадқиқот. Аз рӯи методологияи таҳияшуда баҳодиҳии ҳамачонибаи муҳити тадқиқоти донишгоҳҳои тиббӣ ва марказҳои илмии Ҷумҳурии Қазоқистон гузаронида шавад.

Усулҳои тадқиқот. Усулҳои тадқиқоти дар кор истифодашаванда: иттилоотӣ-таҳлилий, библиометрӣ, библиографӣ, оморӣ.

Натиҷаҳои ба даст овардашуда ва нағзони онҳо. Бори аввал методикаи арзёбии муҳити тадқиқотӣ дар муассисаҳои илмии тиббӣ ва маорифи Ҷумҳурии Қазоқистон дар асоси натиҷаҳои арзёбии ҳамачонибаи дастовардҳои илмӣ - тадқиқотӣ ва таъмини ноилшавӣ ба нишондиҳандаҳои асосии рақобатпазирӣ пешниҳод карда мешавад. Бори аввал таҳлили муҳити тадқиқоти соҳаи тандурусти Ҷумҳурии Қазоқистон гузаронида шуд. Бори аввал тавсифи муқоисавии муҳити тадқиқотӣ дар донишгоҳҳо ва марказҳои илмӣ гузаронида шуда, барои арзёбӣ ва беҳтар намудани фазои таҳқиқот тавсияҳо дода шуданд. Бо мақсади рушд ва муттаҳидсозӣ мафҳуми «муҳити тадқиқотӣ» ҳамчун мафҳуми умумӣ ҷиҳати фаъолияти тадқиқотӣ барои ҳама донишгоҳҳои тиббӣ ва ғайритиббӣ, инчунин марказҳои тадқиқоти клиникӣ ё ғайри клиникӣ баррасӣ карда мешавад.

Методикаи арзёбии муҳити тадқиқотӣ, меъёрҳои арзёбӣ, таҳлили муқоисавии муҳити тадқиқоти байни донишгоҳҳои тиббӣ ва марказҳои илмии тахассуси клиникии Ҷумҳурии Қазоқистон таҳия карда шуд.

Таҳлили муқоисавии муҳити таҳқиқотӣ имкон медиҳад, ки сатҳи омодагии мактабҳои олии ва марказҳои илмӣ ба гузаронидани таҳқиқоти илмӣ арзёбӣ карда шавад.

Тавсияҳо барои истифода. Барои мониторинги донишгоҳҳои тиббӣ ва марказҳои илмии соҳаи тандурусти Ҷумҳурии Қазоқистон мумкин аст истифода бурда шавад.

Соҳаи истифодабарӣ : тандурусти ҷамъиятӣ

ANNOTATION

Azhibayeva-Kupenova Dana Tynyshbekovna

Comprehensive assessment of the research environment in the field of health care of the republic of Kazakhstan

Key words: research environment, science, scientific activity, publications, scientific journals

Purpose of the study. Conduct a comprehensive assessment of the research environment of medical universities and research centers of the Republic of Kazakhstan according to the developed methodology.

Research methods. Research methods used in the work: information-analytical, bibliometric, bibliographic, statistical. The results obtained and their novelty.

The results obtained and their novelty. For the first time, a methodology for assessing the research environment in organizations of medical science and education of the Republic of Kazakhstan is proposed, based on the results of a comprehensive assessment of research and development activities and ensuring the achievement of key indicators of the competitiveness of medical science. For the first time, an analysis of the healthcare research environment in the Republic of Kazakhstan was carried out. For the first time, a comparative description of the research environment in universities and research centers was carried out, and recommendations were made for assessing and improving the research environment. For the purpose of development and unification, the concept of "research environment" is considered as generic for research activities for all medical and non-medical universities, as well as clinical or non-clinical research centers.

A methodology for the research environment, an evaluation criterion, a comparative analysis of the research environment among medical universities and scientific centers of the clinical profile of the Republic of Kazakhstan has been developed.

The conducted comparative analysis of the research environment will allow assessing the level of readiness of universities and research centers to conduct scientific research.

Recommendations for use. To monitor medical universities and scientific centers of the Republic of Kazakhstan in the field of healthcare.

Scope: Health care